

Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi
Eğitim Fakültesi Dergisi (BAİBÜEFD)
 Bolu Abant İzzet Baysal University
 Journal of Faculty of Education

2025, 25(1), 334– 360. [https://dx.doi.org/ 10.17240/aibuefd.2025.-1438926](https://dx.doi.org/10.17240/aibuefd.2025.-1438926)

Okul Öncesi Öğretmenlerinin Erken Okuryazarlık ve Okul Olgunluğu ile İlgili Görüş ve Uygulamalarının İncelenmesi

Investigation of Preschool Teachers' Opinions and Practices on Early Literacy and School Readiness

Yağmur KUNDURACI¹, Fadimana KÜÇÜK², Ceren ÇİÇEK TAŞ³, Serdar ÖZDİL⁴,
 Ayşe Sena ŞAHİN⁵, Gülden UYANIK⁶

Geliş Tarihi (Received): 06.03.2024

Kabul Tarihi (Accepted): 19.12.2024

Yayın Tarihi (Published): 15.03.2025

Öz: Bu çalışmada okul öncesi öğretmenlerinin erken okuryazarlık ve okul olgunluğu ile ilgili görüşlerinin ve uygulamalarının belirlenmesi amaçlanmıştır. Araştırma nitel yöntemlerden fenomenolojik desende tasarlanmıştır. Araştırmanın çalışma grubunu kolay ulaşılabilirlik ve ölçüt örnekleme yöntemi ile belirlenen en az bir kere 60-72 aylık grup ile çalışmış 20 okul öncesi öğretmeni oluşturmaktadır. Veriler toplanırken araştırmacılar tarafından hazırlanan form soruları çevrimiçi ortamda görüşme tekniği kullanılarak öğretmenlere sorulmuştur. Verilerin analizinde içerik analizi yöntemi kullanılmıştır. Araştırma sonucunda öğretmenlerin okuma yazmaya hazırlık etkinlik türü çalışmalarını okula hazırlanmışlık / okul olgunluğu kapsamında değerlendirdiği, okuma yazmaya hazırlık etkinliklerini sınıflarında gerçekleştirmeye çalıştıkları, ve etkinlikleri gerçekleştirmede yaşadıkları sorunların başında materyal eksikliği olduğu belirlenmiştir. Öğretmenlerin erken okuryazarlık etkinliklerini uygularken daha çok yazı yazma, fonolojik farkındalık ve sözcük bilgisi üzerine odaklandıkları, ancak yazı farkındalığı ve alfabe bilgisinin daha az ele alındığı görülmüştür. Alan araştırmaları dikkate alındığında erken okuryazarlık ve okul olgunluğu kavramları hakkında kavram karmaşalarının olduğu dikkat çekmektedir. Araştırmanın diğer bulguları alan çalışmaları bağlamında tartışılarak açıklanmaya çalışılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Erken Okuryazarlık, Okul Öncesi Öğretmeni, Okuma Yazmaya Hazırlık, Okuma Yazma Farkındalığı &

Abstract: The study aims to determine the sight and practices of preschool teachers about early literacy and school readiness. The research was designed with a phenomenological pattern, one of the qualitative methods. The study was conducted with 20 preschool teachers who worked with a 60-72 month-old group at least one year, determined by the easy accessibility and criteria sampling method. While collecting the data, the form questions prepared by the researchers were asked to the teachers using the interview technique on online system. The data were analyzed using the content analysis method. According to the research, it was determined that the teachers evaluated the early literacy activities within the scope of school readiness / school maturity, and they tried to perform early literacy activities in their classrooms. While implementing early literacy activities, teachers focused more on writing, phonological awareness and vocabulary knowledge, but less on print awareness and alphabet knowledge. It is seen that the main problem they face in carrying out their activities is the lack of materials also, there is conceptual confusion in the field about the concepts of early literacy and school readiness. Other findings of the research were tried to be explained by discussing with field studies.

Keywords: Early Literacy, Preschool Teacher, Reading And Writing Readiness, Literacy Awareness

Atıf/Cite as: Kunduracı, Y., Küçük, F., Çiçek Taş, C., Özgül, S., Şahin, A. S. & Uyanık G. (2025). Okul öncesi öğretmenlerinin erken okuryazarlık ve okul olgunluğu ile ilgili görüş ve uygulamalarının incelenmesi. *Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 25(1), 334-360, [https://dx.doi.org/ 10.17240/aibuefd.2025.-1438926](https://dx.doi.org/10.17240/aibuefd.2025.-1438926).

İntihal-Plagiarizm/Etik-Ethic: Bu makale, en az iki hakem tarafından incelenmiş ve intihal içermediği, araştırma ve yayın etiğine uyulduğu teyit edilmiştir. / This article has been reviewed by at least two referees and it has been confirmed that it is plagiarism-free and complies with research and publication ethics. <https://dergipark.org.tr/pub/aibuefd>

Copyright © Published by Bolu Abant İzzet Baysal University– Bolu

¹ Sorumlu Yazar: Doktora öğrencisi, Yağmur Kunduracı, Marmara Üniversitesi, Okul öncesi eğitimi, yagmur1996@hotmail.com, 0000-0002-2792-4225
² Yüksek Lisans Öğrencisi, Fadimana Küçük, Konya Necmettin Erbakan Üniversitesi, Okul öncesi eğitimi, fadimanakk@gmail.com, 0000-0002-3388-8769
³ Doktora Öğrencisi, Ceren Çiçek Taş, Marmara Üniversitesi, Okul öncesi eğitimi, cerenieck@yahoo.com, 0009-0006-9788-1116
⁴ Okul öncesi öğretmeni, Serdar Özgül, Üniversite, Bölüm, serdarayazozdul@gmail.com, 0009-0003-1753-8720
⁵ Rehberlik ve Psikolojik Danışman, Ayşe Sena Şahin, xsenacelik@gmail.com, 0000-0001-8063-1969
⁶ Prof.Dr., Gülden Uyanık, Marmara Üniversitesi, Okul öncesi eğitimi, guyanik@marmara.edu.tr, 0000-0001-9947-8159

1. GİRİŞ

Okul öncesi dönem doğum öncesinden de başlayarak hayatımızda kritik öneme sahip bir zaman dilimidir ve temel nedeni bu dönemde gelişim alanlarında meydana gelen gelişimdeki hızlı ilerleme olarak açıklanabilir. Özellikle 0-3 yaşta çocukların beyin gelişimi diğer dönemlerden daha hızlıdır ve bu yaş döneminde çocuklar öğrenmeye son derece açıktır (Arıkan vd., 2020). Bu dönemin yaşantımızda önemli olmasının nedenlerinden biri de öğrendiğimiz ilk bilgilerin bu dönemde kazanılmasıdır. Okul öncesi dönemdeki erken okuryazarlık yaşantıları çocukların gelecekteki okuryazarlık profillerini etkileyen bir süreçtir (Whitehurst & Lonigan, 1998; Turan ve Akoğlu, 2011; Bayraktar, 2018). Bu nedenle çocukların birinci sınıfa başladıklarında ilkokula hazırbulunmuşluk düzeylerinin yüksek olması için erken okuryazarlık becerilerinin kazanılmış olması çocuğun yaşayacağı güçlüklerin en aza indirgenmesi açısından önem arz etmektedir (Kargın vd., 2017). Okul öncesi dönemde erken okuryazarlık becerilerinin gelişiminde aile ve ev içi okuryazarlık deneyimleri ve okulda erken okuryazarlık çalışmalarının yürütülmesi önemlidir. Okul öncesi eğitimden ilkokula geçiş çocuklar için önemli bir basamaktır ve okul öncesi eğitime devam eden çocukların çeşitli bilgi ve becerilere sahip olarak ilkokula geçmesi hedeflenir (Kargın vd., 2015). Bu becerilerden biri ilkokul döneminde okuma ve yazma becerisini destekleyecek olan erken okuryazarlık becerisidir. Erken okuryazarlık becerilerinin pek çoğuna sahip olmadan ilkokul eğitimine başlayan çocukların ilk yıllarda gösterdikleri okuma performanslarının düşük olmasında önemli bir etken olduğunu belirtmişlerdir. (Kargın vd., 2015). Milli Eğitim Bakanlığı okul öncesi eğitim programına göre, eğitim programında erken okuryazarlık becerilerini geliştirmeye yönelik etkinliklerin yer alması gerekmektedir. Erken okuryazarlık becerileri, çocuğun ilkokula hazır olması için gerekli okul olgunluğuna ulaşması için tek başına yeterli bir beceri değildir. Okul olgunluğu çok yönlü değerlendirilmesi gereken bir kavramdır (Uyanık Balat, 2010). Okula hazırbulunmuşluk olarak da ifade edilen okul olgunluğu kavramı çocuğun fiziksel, zihinsel, ruhsal ve sosyal olarak ilkokula geçişe hazır olduğunu ifade etmektedir (Güler, 2001). Okul olgunluğu her çocuk için farklılık gösteren ve her çocuk için özel olarak değerlendirilmesi gereken kapsamlı bir ölçüttür. Bir başka ifadeyle; yeterli düzeyde okul olgunluğuna sahip olmak çocuğun ilkokul eğitimini başarılı bir şekilde devam ettirecek gelişimsel seviyeye gelmiş olmasını gösterir (Elter, 2021). Okul olgunluğu, çocuğun mizaç özellikleri, aile dinamiği, sosyoekonomik özellikler, aile eğitim durumu gibi değişkenlerden olumlu ya da olumsuz olarak etkilenebilir (Görmez, 2007). Kazanılmasında hem bireysel hem ailesel hem de çevresel uyum önemlidir. Okul olgunluğu yalnızca akademik becerileri değil sosyal-duygusal, fiziksel, dil, yaratıcılık gibi becerileri de kapsayan çok bileşenli bir kavramdır (Karaayvaz, 2022). Okul olgunluğunun kazandırılması için okul öncesi eğitim büyük bir öneme sahiptir. Okul öncesi eğitimde okul olgunluğunu desteklemek amacıyla sosyal, duygusal, fiziksel, dil ve bilişsel gelişim alanları ile öz bakım becerilerini geliştirmeye yönelik bir eğitim planı oluşturulmalı ve sistematik bir şekilde uygulanmalıdır. Bu planın oluşturulması, uygulanması ve değerlendirilmesi noktasında okul öncesi öğretmenlerinin okul olgunluğu kavramı hakkındaki bilgi düzeyleri ve inanışları önemlidir.

Sistematik bir program ile erken okuryazarlık becerilerinin desteklenmesi ve takibinin yapılması için okullara ihtiyaç vardır (Altun & Tantekin Erden, 2016). 2013 Okul öncesi eğitim programının erken çocukluk dönemindeki çocuklar için hedeflediği dört temel amaçtan biri, onlara okul olgunluğuna ulaşabilmeleri için birtakım beceriler kazandırmaktır. Çocukların okul olgunluğuna erişmeleri için Oktay ve Unutkan (2003)'a göre çocukların dikkatlerini 40 dakika boyunca yoğunlaştırabilmeleri, kendi başlarına giyinebilmeleri, sırada dik ve sıraya mesafeli oturabilmeleri, tuvaletleri geldiğinde bunu kontrol

edebilmeleri, temizlikleri konusunda bağımsız olabilmeleri, sırasını beklerken sabırlı olabilmeleri, teneffüslerde kendilerini tehlikelerden koruyabilmeleri, sorumluluklarını yerine getirebilmeleri, ebeveyninden kolay ayrılabilmesi, diğer çocukların varlıklarına saygı gösterebilmeleri, kendilerini ifade edebilmeleri, arkadaşlarıyla ve öğretmenleriyle iletişim kurabilmeleri gerekir. Bu beceriler ile birlikte çocuklar ilkokuldaki akademik bilgileri öğrenmeye de hazır olmalıdırlar. Bu nedenle okul öncesi eğitimde çocukların okuma ve yazmaya da hazır halde olmalarına da önem verilir. Çocukların okuma ve yazmaya hazır halde olmaları için önkoşul birtakım bilgi, beceri ve tutumlar vardır. Erken okuryazarlık, okuma ve yazmaya hazır olmak için sahip olunması beklenen bu ön öğrenme kazanımlarını içerir ve kelimelerin, yazmanın ve edebi eserlerin çocukların yaşamına okuma ve yazmayı formal eğitimde öğrenmeden önce girmesi olarak tanımlanır. (Lerner, 2000, akt. Altınkaynak Ş. Ö, 2019; Scarborough, 2001, akt. Kuşdemir, 2024). Çocuğun geliştirdiği erken okuryazarlık becerileri ileride geleneksel olarak okuma yazma çalışmaları yaptığında ona büyük ölçüde katkı sağlayacaktır (Altınkaynak & Akman, 2016; Lonigan & Shanahan, 2009). Okul öncesi kurumlarında çocukların ilkokulda okuma ve yazmaya geçişlerini kolaylaştırmak için okuryazarlık becerileri okuma yazmaya hazırlık etkinlikleri ile desteklenir.

Çocukların okuryazarlığa sahip olabilmeleri için kazanmaları gereken ön beceriler için tarihsel süreç içerisinde farklı kavramlar kullanılsa da bu beceriler günümüzde erken okuryazarlık becerileri olarak tanımlanmaktadır (Karaman, 2013). Uyanık ve Kandır (2010) erken okuryazarlık becerilerini geliştirmede temel olan becerileri “sözel dil becerisi, genel kültür bilgisi, yazı bilinci, alfabe bilgisi, fonolojik farkındalık ve yazı öncesi çalışmalar” olarak sınıflamışlardır. Bununla birlikte erken okuryazarlık becerilerinin literatürde “fonolojik farkındalık, yazı farkındalığı, harf bilgisi, sözcük bilgisi, dinlediğini anlama” şeklinde sınıflamaları da mevcuttur (Bracken & Fischel, 2008). Fonolojik farkındalık; çocukların ses, sözcük ve cümledeki ses sistemini fark ederek kullanabilme kabiliyetini ifade etmenin yanı sıra bu farkındalık ile işitilen konuşma dilini bütünden parçaya doğru bölümlere ayırıp düzenleyebilmeyi ifade eder (Özbay, 2019). Kelimeleri hecelere ayırabilme, kafiye farkındalığı, kelimelerin baş ve son seslerini fark etme, seslerin birleşimi ile kelimeler oluştuğunu ve kelimelerin de ayrılmasıyla sesler oluştuğunu fark edebilme, kelime içerisinde yer alan sesleri manipüle edebilme gibi beceriler fonolojik farkındalığın kapsamında yer alan becerilerdir (Çetin, 2019). Yazı farkındalığı, çocuğun yazının ne olduğunu, işlevini ve dille ilişkisini anlamlandırma becerisidir. Okul öncesi dönemdeki çocuk yazının okunabilmesinden ziyade yazıyla ilgili farkındalıklarını arttırmak ve yazıya ilişkin kavramlar ve formların anlamlandırılması becerisidir (Justice & Ezell, 2004). Çocuklar yazı farkındalığıyla ilişkili bilgileri, yaşantılarıyla ve tesadüfi şekilde öğrenmektedirler. Çevrelerinde temas kurdukları aile, arkadaşlar, öğretmenler aracılığıyla bu yaşantılar informal yolla kazanılmaktadır (Çetin, 2019). Harf bilgisi, ses bilgisel farkındalıktan farklı olarak her sesin bir harfle eşleştirilmesi ve bunun somut olarak yapılmasını ifade etmektedir (Öztürkçe, 2020). En başta çevrelerindeki seslerin farkında olan fakat bu seslerin birer alfabe harflerinden meydana geldiğinin farkında olmayan çocuklar, yazı dilinde kullanılan ve alfabe sisteminde yer alan harf sembolleriyle sesleri ilişkilendirerek kavramaktadırlar (MacGee & Morrow, 2005, akt. Öztürkçe, 2020). Çocuk bu noktada işitsel ve görsel yeteneklerini birleştirerek harf, alfabe, farkındalığı kazanmaktadır. Dinlediğini anlama, konuşmalardaki kelimeleri anlayarak yorumlama ve değerlendirmenin sağlandığı bir beceridir. Bu beceri doğumdan önce gelişmeye başlamakla birlikte çevresel etmenlerle gelişmeye devam etmektedir (Taşer, 2012). Sözcük bilgisi ise dinlenen veya konuşulan kelimelerin tümünü ifade etmektedir. Sözcük bilgisi çocuğun okuma öğrenimi sürecinde önemli faktörlerden biridir. Sözcük bilgisi fazla olan çocuğun okuduğunu anlaması kolaylaşacağından kelimeleri doğru anlamlarıyla algılamasını sağlamaktadır (Huttenlocher vd., 1991, akt. Çetin, 2019).

Erken okuryazarlık becerilerinin nasıl geliştirileceği hakkında farklı yaklaşımlar vardır. Bunlardan birkaçı olgunlaşmacı yaklaşım, gelişimsel yaklaşım, gelişen okuryazarlık yaklaşımı ve sosyokültürel yaklaşımdır (Yalavaç, 2020). Olgunlaşmacı yaklaşımda Gessel (1928) öğrenmenin olgunlaşmaya bağlı olarak gerçekleştiğini vurgular. Öğrenmenin ancak olgunlaşmanın tamamlanması ile mümkün olduğunu söyleyen bu yaklaşım, biyolojik olarak olgunlaşmayan insanların öğrenmelerinin gerçekleşmesinin mümkün olmadığını bu nedenle öğrenmenin gerçekleşmesi için neyin gerektiğinin araştırıldığı çalışmaların gereksiz olduğunu ifade eder (Nielsen & Monson, 1996; Teale & Yokota, 2000; Tracey & Morrow, 2006;). Olgunlaşma kuramına göre okuryazarlık becerilerinin gelişmesi için çocuğun bilişsel gelişiminin yeterli olgunluğa ulaşması gerekir. Bu nedenle bu kurama göre okuryazarlığın desteklenmesinde ailenin katkısı daha azdır (Morrow, 2001, akt. Çalış & Gök, 2020). Gelişimsel yaklaşımda ise Thorndike öğrenmelerin yaşanılan deneyimler sonucunda elde edildiğini vurgular. Yine de bu yaklaşımda olgunlaşma yaklaşımının öğrenmenin biyolojik olgunlaşmaya bağlı olduğu görüşü inkâr edilmez. Çocuklara deneyim kazandırarak onların olgunlaşmalarının destekleneceği varsayılır. (Teale & Sulzby, 1986, akt. Delican, 2018). Erken okuryazarlık becerilerinin desteklenmesi için bu yaklaşımın önerisi çocuğa birtakım deneyimler kazandırmak, yani eğitim vermektir. Sosyokültürel yaklaşımda Bourdieu (1977), öğrenmelerin sosyokültürel yaşantılarda gizli olduğunu söyler. Bu nedenle çocukların okuma ve yazma uygulamalarına çocukların sosyal çevresi de katılım göstermelidir (Yalavaç, 2020). Diğer bir yaklaşım da Marie Clay (1966, akt. Çetin, 2019) tarafından gündeme getirilmiş, Türkçeye kendiliğinden gelişen, yetişen okuryazarlık olarak çevrilmiş olan “Emergent Literacy” yaklaşımıdır. Bu yaklaşımda çocukların ilkokula gelmeden erken çocukluk döneminde okuma yazmaya hazır olmak için hangi becerilerde gelişmeleri gerektiği konusuna odaklanılmıştır. Ayrıca bu yaklaşımda okuma, yazma ve dil gelişiminin aynı anda erken yaşlardan itibaren geliştiği vurgulanır (Whitehurst & Lonigan, 1998).

Okul öncesi dönem çocuklarının erken okuryazarlık becerilerinin yeterli düzeyde desteklenmemesi çocukların ileride okuma yazma becerilerini kazanımında zorlanmasına yol açmaktadır. Bu yüzden okul öncesi eğitim programında erken okuryazarlık becerilerini destekleyen çalışmaların olması gerekmektedir (Yalçıntaş vd., 2019). Okul öncesi eğitim kurumlarında erken okuryazarlık becerileri için nitelikli sınıf ortamının oluşturulmasında materyaller, etkinlik ve uyaranları planlaması için okul öncesi öğretmenin önemli bir görevi bulunmaktadır (Kılınççı & Bayraktar, 2021). Okul öncesi öğretmenleri her gün çocuklara okuryazarlık ve anlamlı dil deneyimleri kazandırabilme fırsatına sahiptirler ve bu fırsat erken okuryazarlık becerilerini desteklemek için vazgeçilmez bir bileşenlerdir (Wake & Benson, 2016). IRA ve NAEYC'ye göre güncel mesleki bilgi ve araştırmalara dayalı olarak çocukların okuryazarlık becerilerini geliştirmek okul öncesi öğretmenlerinin sorumluluklarından biridir (Genç Ersoy, 2021). Okul öncesi öğretmenleri ve adaylarıyla yapılan araştırmalarda, öğretmenlerin çoğunluğunun erken okuryazarlık becerileri hakkında yeterli bilgiye sahip olmadığı ve uygulamalarının bu becerileri destekleyecek nitelikte olmadığı belirlenmiştir (Altun & Tantekin Erden, 2016; Ergül vd., 2014). Okul öncesi öğretmenleri ile yapılan araştırmalarda öğretmenlerin lisans eğitimlerinde erken okuryazarlık ile ilgili bağımsız bir ders almamalarının bilgi düzeylerinin ve uygulamalarının yetersizliğine yol açabileceği düşünülmektedir.

Öğretmenlerinin sınıf içi erken okuryazarlık ve okul olgunluğu uygulamaları ile çocukların okuma yazma becerileri ve okul hayatları desteklenmektedir. Okul öncesi eğitim programı içerisinde yer alan kazanımlara ek kazanımlara da yer verilerek çocukların hem akademik becerileri hem de bilişsel, dil, motor ve sosyal duygusal gelişimleri desteklenmektedir. Okul öncesi eğitim programında yer alan erken

okuryazarlık becerilerinin çocuklara kazandırılmasında bu konuda bilgi sahibi olan öğretmenlerin etkisinin oldukça fazla olduğu görüşmüştür (Mills & Clyde, 1991).

Öğretmen görüşlerinin incelenmesi öğretmenlerin mevcut uygulamalarının belirlenmesini dolayısıyla öğretmenlerin çocukları okul olgunluğu/ilkokula hazırlık ya da erken okuryazarlık eğitimi hakkındaki ihtiyaçlarının belirlenmesini sağlayacaktır. Her ne kadar nitel çalışmalar genellenabilir olarak kabul edilmese de görüşler topluluk hakkında bir fikir vermesi açısından kıymetlidir. Öğretmenlerin zorlandığı, tercih etmediği beceri alanlarının belirlenmesi öğretmenler için öğretim yöntemlerini geliştirecek kitaplara, hazırlanacak hizmet içi eğitim programlarına ya da eğitim programlarına kaynak oluşturacaktır. Bunun yanında çalışma erken okuryazarlık becerilerine ait kavramları öğretmen görüşlerinden yararlanarak örnekleyeceğinden çalışmayı okuyan öğretmenlerin kavramları anlamasını kolaylaştıracaktır. Ayrıca mikro düzeyde çalışmaya katılan öğretmenlere eğitimleri hakkında soru sorulması onların kendilerini değerlendirmeleri açısından yansıtıcı bir düşünme ortamının yaratılmasına da bir fırsat yaratır okurlar için kendilerini değerlendirme fırsatı sunar.

Bu doğrultuda, öğretmenlerin erken okuryazarlık uygulamaları konusundaki mevcut algılarını ve karşılaştıkları zorlukları anlamak, programın sahadaki yansımalarını değerlendirmek açısından önemlidir. Nitekim MEB 2013 Okul Öncesi Eğitim Programında okuma yazmaya hazırlık bir etkinlik çeşidi olarak ele alınmıştır. Okuma Yazmaya Hazırlık Etkinliği başlığı altında okuma yazmaya hazırlık çalışmalarının ilkokula hazırlık çalışmalarının içinde yer aldığı, okul öncesi eğitim programının tamamının bir ilkokula hazırlık programı olduğu belirtilmiştir. Okuma yazmaya hazırlık çalışmalarının yalnızca masa başında gerçekleştirilen etkinliklerden oluşmadığı, farklı etkinlik çeşitleri ile gerçekleştirilmesi gerektiği belirtilmiş ve kesinlikle okuma yazma öğretme amacı taşımadığı vurgulanmıştır. Aynı başlık altında “birlikte görsel algı, dikkat ve hafıza, işitsel algı/fonolojik farkındalık, temel kavram, kalem kullanma ve el becerisi, problem çözme ve tahmin, duyu eğitimi, öz bakım becerilerini geliştirme, sosyal ve duygusal olgunluk geliştirme, güven ve bağımsız davranış geliştirme, okuma yazma farkındalığı ve motivasyon geliştirme, nefes ve ritim çalışmaları” örnekleri verilmiştir (MEB, 2013). Programda erken okuryazarlık için kısıtlı bir bölüm ayrılmış ve okuma yazmaya hazırlık etkinlikleri başlığında erken okuryazarlık ve okula hazırbulunuşluk/okul olgunluğu ayırımına gidilmeden ilkokula hazırlık için önerilerde bulunulmuştur. Araştırmacılar programdaki bu durumun okul öncesi öğretmenlerinin erken okuryazarlık ve okul olgunluğu çalışmalarını kavramakta ve uygulamakta zorluk yaratabileceğini düşünmektedir.

Bu bağlamda araştırmada okul öncesi öğretmenlerinin erken okuryazarlık, okuma yazmaya hazırlık çalışmaları ve okula hazırbulunuşluk/okul olgunluğu boyutlarıyla incelenecek ve öğretmenlerin okuma yazmaya hazırlık ile ilgili görüşleri belirlenecektir.

1.1. Araştırmanın amacı

Araştırmada okul öncesi öğretmenlerinin erken okuryazarlık ve okul olgunluğu ile ilgili görüşlerinin ve uygulamalarının belirlenmesi hedeflenmiştir.

1.2. Araştırmanın önemi

Çalışma okul öncesi öğretmenlerinin sınıf içi erken okuryazarlık ve okul olgunluğu uygulamalarını incelerken öğretmenlerin okul öncesi MEB 2013 Eğitim Programı ile ilgili bilgi düzeylerini anlamaya yardımcı olacağından gelecek programların hazırlanması ve öğretmenlere aktarılması konusunda yol göstereceği olacağı düşünülmektedir.

2. YÖNTEM

2.1. Araştırmanın modeli

Araştırmada, okul öncesi öğretmenlerinin erken okuryazarlık ve okul olgunluğu konularındaki görüşlerinin ve uygulamalarının belirlenmesi hedeflenmiştir. Konuyla ilgili derinlemesine ve zengin veri elde etme imkânı sunduğundan nitel araştırma yöntemlerinden görüşme tekniği tercih edilmiştir. Araştırmada nitel bir araştırma yöntemi olan fenomenoloji yöntemi kullanılmıştır. Bu yöntemde araştırmacı bir fenomen hakkında kişilerin deneyimlerini analiz eder (Yalçın, 2022).

2.2. Araştırmanın çalışma grubu

Araştırmanın çalışma grubu kolay ulaşılabilirlik ve ölçüt örnekleme yöntemleriyle belirlenmiştir. İstanbul, Siirt, Aydın, Hakkâri, Diyarbakır, Van, Adana Zonguldak ve Tekirdağ illerinden en az bir yıl 60-72 aylık grup ile çalışmış 20 okul öncesi öğretmeni çalışma grubunu oluşturmaktadır. Araştırmada amaçlı örnekleme yöntemlerinden kolay ulaşılabilirlik örnekleme ve ölçüt örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Ölçüt örnekleme, önceden belirlenen birtakım ölçütlerin belirlenmesi ve bu ölçütü sağlayanların çalışıldığı örnekleme türüdür (Büyüköztürk vd., 2020). Bu araştırmanın ölçütü de araştırmacılar tarafından hazırlanmış ve "en az 1 yıl 6 yaş ile çalışmış olma" ölçütü belirlenmiştir. Kolay ulaşılabilirlik örnekleme ise araştırmacının yakınında bulunan ve erişilebilir örneklemden seçim yapmasıdır. Bu örnekleme yönteminin genellenebilirliği az olmakla birlikte daha ekonomiktir (Yıldırım & Şimşek, 2020). Okul öncesi öğretmenlerinin demografik değişkenlere ilişkin frekans ve yüzde dağılımı Tablo1.'de yer almaktadır.

Tablo1.

Çalışma Grubunun Demografik Özellikleri

	Öğretmenin Kod Adı	f	%	
Kıdem Yılı	20	Ö1, Ö10	2	10
	16	Ö5, Ö11, Ö19	3	15
	15	Ö9	1	5
	14	Ö8	1	5
	12	Ö3, Ö7, Ö16	3	15
	11	Ö6	1	5
	9	Ö4	1	5
	7	Ö14, Ö15	2	10
	6	Ö2, Ö13, Ö17, Ö18	4	20
	5	Ö12	1	5
Çalıştığınız grubun yaş aralığı	4	Ö20	1	5
	60-72 ay	Ö1, Ö3, Ö4, Ö5, Ö6, Ö7, Ö8, Ö9, Ö10, Ö11, Ö13, Ö15, Ö19, Ö20	14	70
	48-60 ay	Ö2, Ö14, Ö17, Ö18	4	20
	48-66 ay	Ö12	1	5
	48-72 ay	Ö16	1	5
	Ö13	1	5	

Tablo 1. Devamı

	22			
	20	Ö16, Ö20	2	10
	18	Ö5, Ö7, Ö19	3	15
	17	Ö2, Ö9	2	10
Sınıfınızda bulunan çocuk sayısı	16	Ö3	1	5
	15	Ö6, Ö11, Ö12, Ö14	4	20
	12	Ö8, Ö15	2	10
	10	Ö1, Ö4, Ö10	3	15
	9	Ö18	1	5
	8	Ö17	1	5
Çalıştığınız okul türü	Devlet	Ö1, Ö2, Ö3, Ö4, Ö5, Ö6, Ö7, Ö8, Ö10, Ö11, Ö12, Ö13, Ö14, Ö15, Ö16, Ö17, Ö18, Ö19, Ö20	19	95
	Özel	Ö9	1	5
Görev yaptığınız okulun bulunduğu il/ ilçe hangisidir?	Aydın / İncirliova	Ö1, Ö4, Ö5, Ö10 ve Ö11	5	25
	Hakkâri / Yüksekova	Ö2, Ö12, Ö18 ve Ö19	4	20
	Aydın / Efeler	Ö8 ve Ö9	2	10
	Adana/ Çukurova	Ö6	1	5
	Van / Erciş	Ö7	1	5
	İstanbul/Şişli	Ö3	1	5
	İstanbul/Kağıthane	Ö13	1	5
Görev yaptığınız okulun bulunduğu il/ ilçe hangisidir?	Siirt/Merkez	Ö14	1	5
	Zonguldak/Merkez	Ö15	1	5
	Diyarbakır/Yenişehir	Ö16	1	5
	İstanbul/Beyoğlu	Ö17	1	5
	Tekirdağ/Çorlu	Ö20	1	5
Toplam			20	100

Tablo1’de görüldüğü üzere araştırmaya katılan öğretmenlerin kıdem yılı; %10’unun 20, %15’inin 16, %5’inin 15, %5’inin 14, %15’inin 12, %5’inin 11, %9, %10’unun 7, %20’sinin 6, %5’inin 5 ve %5 ‘inin 4’tür. Öğretmenlerin %70’i 60-72 aylık, %20’si 48-60 aylık, %5’i 48-66 aylık ve %5’i 48-72 aylık çocuklarla çalışmaktadır. Sınıflarında öğretmenlerin; %5’inin 22, %10’unun 20, %15’inin 18, %10’unun 17, %5’inde 16, %20’sinde 15, %10’unda 12, %15’inde 10, %5’inde 9 ve son olarak %5’inde 8 öğrenci bulunmaktadır. Öğretmenlerin %95’i devlet anaokulunda çalışırken %5 i özel okulda çalışmaktadır. Öğretmenlerin %25’i Aydın/İncirliova’da, %20’si Hakkâri/Yüksekova’da, %görev ‘u Aydın/Efeler ‘de, %5’i Adana/Çukurova’da, %5’i Van/Erciş’te, %5’i İstanbul/Şişli’de, %5’i Siirt/Merkezde, %5’i Zonguldak/Merkez’de, %5’i Diyarbakır/Yenişehir’de, %5’i İstanbul/Beyoğlu’n, Tekirdağ/Çorlu’ da çalışmaktadır.

2.3. Veri toplama araçları ve süreci

Bu araştırmanın verileri, araştırmacıların hazırladığı erken okuryazarlık ve okul olgunluğu ile ilgili soruların yer aldığı yarı yapılandırılmış görüşme formu ile toplanmıştır. Formun ilk kısmında okul öncesi öğretmenlerinin kişisel bilgilerin belirlenmesini (meslekte çalışma süresi, sınıftaki çocuk sayısı, mezun olunan üniversite, okulun bulunduğu il-ilçe, okul türü); ikinci kısmında ise okul öncesi öğretmenlerinin erken okuryazarlık ve okul olgunluğu hakkındaki görüş ve uygulamalarının belirlenmesini amaçlayan sorular yer almaktadır. Araştırma soruları araştırmacıların ortak görüşü ile hazırlanmış veriler toplanmadan önce 2'si okul öncesi eğitimi alanında akademisyen olan, 2'si okul öncesi eğitiminde uzman olup aynı zamanda MEB'de öğretmenlik yapan ve 4'ü yüksek lisans mezunu olmak üzere 8 uzmandan görüş alınmıştır. Uzmanların her biri hazırlanan soruları "Uygun", "Uygun değil, çıkartılmalı" ve "Değiştirilerek kalabilir" olacak şekilde değerlendirmiştir. Araştırmacılar tarafından hazırlanan 18 sorunun tamamı uzmanlar tarafından "Uygun" bulunmuştur. Araştırmanın verileri 2020-2021 öğretim yılının ikinci yarısında elde edilmiştir. Çalışma grubunda yer alan öğretmenlerin uygun zamanı belirlenerek çevrimiçi ortamda yer alan Zoom uygulaması üzerinden öğretmenlerle görüşülmüştür. Katılımcılardan onay alınarak daha sonra analiz için kullanılmak üzere görüşmenin ses ve görüntü kaydı alınmıştır. Formda yer alan sorular, araştırmacı tarafından powerpoint slaytı ile ekrana yansıtılmıştır. Araştırmacı, araştırmanın amacı, bilgileri ve araştırmacıların bilgilerini aktarmıştır. Ardından yarı yapılandırılmış görüşme soruları katılımcılara sorulmuştur. Öğretmenlerin formda bulunan kişisel bilgi formu ve araştırmaya yönelik hazırlanan soruları yanıtlama süresi 20-40 dakika aralığındadır.

2.4. Verilerin analizi

Veriler içerik analizi kullanılarak analiz edilmiştir. İçerik analizi yapılırken önce ilgili literatür taraması yapılarak bir kodlama listesi oluşturulmuştur. Ardından görüşmeler deşifre hâle getirilerek tekrar tekrar okunup gerekli kodlamalar yapılmıştır. Öğretmen görüşleri bu kodlamalar doğrultusunda analiz edilmiştir. Veriler analiz edilirken benzer ve farklılıklar olup olmadığı üzerinde durulmuştur. Araştırmada, öğretmenlerle yapılan görüşmelerin, okuyucunun zihninde betimlenen durumu daha canlı bir şekilde görmesini ve öğretmenlerin bakış açılarını yansıtmasını sağlamak amacıyla doğrudan alıntılara yer verilmiştir. Araştırma güvenilirliği için Miles & Huberman (1994)'ün önerdiği güvenilirlik katsayısı kullanılmıştır. Bu kat sayı %90,25 olarak bulunmuştur.

2.5. Araştırmanın etik izni

Bu çalışmada, "Yükseköğretim Kurumları Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Yönergesi" kapsamında belirtilen tüm kurallara uyulmuştur. Yönergenin ikinci bölümü olan "Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiğine Aykırı Eylemler" başlığı altında yer alan hiçbir eylem gerçekleştirilmemiştir.

Etik kurul izin bilgileri

Etik değerlendirmeyi yapan kurul adı: Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Araştırma ve Yayın Etik Kurulu

Etik değerlendirme kararının tarihi: 12.01.2022

Etik değerlendirme belgesi sayı numarası: 215787

3. BULGULAR

Bu bölümde araştırmaya katılan öğretmenlerin veri toplama aracındaki sorulara verdiği yanıtlar tablolar ile açıklanacaktır.

Tablo 2.

Öğretmenlerin Okuma Yazmaya Hazırlık Eğitimi Konusunda Bilgi-Uygulama Yeterliliklerini Değerlendirmelerine İlişkin Bulgular

	Öğretmen Kodları	Frekans	Yüzde
Yeterli Buluyorum	Ö2, Ö4, Ö5, Ö6, Ö7, Ö8, Ö9, Ö10, Ö12, Ö13, Ö16, Ö18	12	%63.1
Yetersiz Buluyorum	Ö1, Ö3, Ö14, Ö15, Ö17, Ö19, Ö20	7	%36.8
Toplam		19	%100

Tablo 2’de okul öncesi öğretmenlerinin okuma yazmaya hazırlık eğitimi konusunda bilgi ve uygulama yeterliliklerini değerlendirmelerine ilişkin görüşleri analiz edilmiştir. “Okul öncesi dönemde okuma yazmaya hazırlık eğitimi konusunda kendinizi değerlendirebilir misiniz? Bilgi uygulama konusunda yeterliliğinizi nasıl buluyorsunuz?” sorusuna yanıt veren 19 öğretmenden 12 öğretmenin kendini yeterli bulduğu; 7 öğretmenin kendini yetersiz bulduğu saptanmıştır. 1 öğretmen ise yeterliliği hakkında bilgi vermeyip düşüncelerini sunmuştur. Tablo incelendiğinde öğretmenlerin okuma yazmaya hazırlık eğitimi bilgi düzeyleri ve uygulamalarında kendilerini yeterli hissetme oranlarının %63; yetersiz hissetme oranlarının %37 olduğu görülmüştür.

Okuma yazmaya hazırlık eğitimi konusunda bilgi ve uygulamalarını yeterli bulan öğretmen görüşleri:

Ö5: “Senelerdir bu işi yaptığım için öğretmenliği de çok seviyorum. Çok da araştırmayı seviyorum. Araştırdığım için de bilgi konusunda kendimi yeterince iyi buluyorum.”

Ö9: “Yeterliliğimi iyi biliyorum. Çünkü bununla alakalı hep eğitim alıyoruz. O yüzden de hem severek işleniyor yaptığımız çalışmalar hem de çocuklar tarafından ilgi odağı olarak dinlenebiliyor gayet keyifli buluyorum.”

Okuma yazmaya hazırlık eğitimi konusunda bilgi ve uygulamalarını yetersiz bulan öğretmen görüşleri:

Ö1: “Yeterliliğimi tam bulmuyorum. Birtakım eksikliklerim olduğunu düşünüyorum. Bunu da çeşitli mecralardan, çeşitli kaynaklardan sürekli tamamlamaya çalışıyorum. Ne kadar tamamlamaya çalışırsam mutlaka her yeni gelen öğrencide bir eksiklik fark ediyoruz. En azından ben öğretmen olarak fark ediyorum. Her sene üzerine katarak çoğaltmaya devam ediyorum. Eksiklerimi azaltmaya devam ediyorum. O yüzden tamamen yeterlik diyorsanız hayır “geliştirilmeye açık” olarak niteliyorum kendimi.”

Ö15: “ Şöyle ben yaklaşık 7 yıllık bir sürecim ama bu dönemde kendimi okuma yazma yönünde çok geliştirebildim mi? Hayır...”

Tablo 3.

Öğretmen Görüşlerine Göre Erken Okuryazarlık Sınıf Uygulamaları

	Öğretmen Kodları	Frekans	Yüzde
Fonolojik Farkındalık	Ö2, Ö4, Ö6, Ö7, Ö8, Ö9, Ö12, Ö19	8	%21.6
Yazı Farkındalığı	Ö1, Ö2, Ö6	3	%8.1
Alfabe ve Harf Bilgisi	Ö1, Ö2, Ö9, Ö15, Ö6	5	%13.5
Sözcük Bilgisi ve Dinlediğini Anlama	Ö2, Ö3, Ö9, Ö10, Ö11, Ö12, Ö14, Ö15, Ö18	9	%24.3
Yazı Yazma	Ö2, Ö4, Ö5, Ö8, Ö11, Ö10, Ö13, Ö15, Ö16, Ö17, Ö19, Ö20	12	%32.4
Toplam		37	100

Tablo 3'te, okul öncesi öğretmenlerinin sınıflarında uyguladıkları erken okuryazarlık çalışmalarına ilişkin öğretmen görüşleri analiz edilmiştir. Öğretmenlerin tamamı sınıflarında erken okuryazarlık çalışmalarına yer vermiştir. Yapılan çalışmalar erken okuryazarlık bileşenlerine göre analiz edildiğinde; çalışmaların %21.6'nın fonolojik farkındalık, %8.1'inin yazı farkındalığı, %13.5'inin alfabe ve harf bilgisi, %24.3'ünün sözcük bilgisi ve dinlediğini anlama, %32.4'ünün ise yazı yazma bileşeniyle ilişkili olduğu saptanmıştır.

Erken okuryazarlık konusunda, fonolojik farkındalık bileşeninde çalışma yapmış öğretmen görüşleri:

Ö8: "Öncelikle sesli harflerle başlayan ve biten çalışmalar hatta ve hatta kelimelerin arasına görseller verdiğimiz zaman bu görsellerin içerisinde örnek veriyorum içerisinde e sesi olan nesnelere gösterir misin? Gibi birçok, hissettirme çalışmaları olan sesli harf çalışmaları var."

Ö19: "Ses öğretimi yapıyoruz. Örneğin çalışma sayfalarından özellikle görselin olduğu sayfalarda çocuğun dikkatini oraya yönlendirmeye çalışıyoruz. Mesela i sesi ile biten hayvanların ismi işte keçi, kirpi son sesi bastırarak bu sesle biten harfleri çocuğun dikkatini buna yoğunlaştırmaya çalışıyoruz. Veya A sesi ile başlayan arı, ayı. Ses öğretimini yaparken bu şekilde yaptırmaya çalışıyoruz."

Erken okuryazarlık konusunda, yazı farkındalığı bileşeninde çalışma yapmış öğretmen görüşleri:

Ö2: "Kitap okumaları hani hikâye kitaplarını okurken özellikle orada yazan yazıları fark etmelerini sağlıyorum. Elimle takibi gösteririm. Hani sağdan sola mı soldan sağa mı?"

Ö6: "Zaten çocuklar orada harfleri takip ediyorlar ya da ses, yazının nasıl bir biçim olduğu"

Erken okuryazarlık konusunda, alfabe ve harf bilgisi bileşeninde çalışma yapmış öğretmen görüşleri:

Ö9: "Görsel algı çalışması olarak panoda yer veriyoruz ses bilgilerini yazıyoruz panoda."

Ö15: "Bunun yanında daha basite indirgensek örneğin harf dizilimi olan bir etkinlikte istediğimiz sesi bulup, daire içine alma."

Erken okuryazarlık konusunda, sözcük bilgisi ve dinlediğini anlama bileşeninde çalışma yapmış öğretmen görüşleri:

Ö10 (Sözcük Bilgisi): "Ben de kartonları aldım. Yuvarlak, kare, dikdörtgen şekillerinde kestim değişik değişik renklerde. Üzerine sayılar yazdım. Aynı anda 3 kavramı, bu görselleri kullanarak bu görselleri vermeye çalıştım. Bu benim 5 dakikamı aldı bu çokta etkili oldu çocuk rengi öğrenirken şekli gördü şekli öğrenirken sayıyı gördü."

Ö12 (Dinlediğini anlama): “Haftada bir olarak; bir tane kitaplardan, dergilerden, fotoğraf karesi seçip çocuklara mesela “Ne görüyorsunuz? Bu kıza ne olmuş olabilir? Bu çocuk neden üzgün? Bu neden mutlu? Siz olsanız yerinde ne yaparsınız?” gibi öncelikle görsel olarak ne algılıyorlar bunu önemserim, buna yönelik etkinlikler yaparım. Sonra ifade edici dillerine önem veririm; kendilerini nasıl ifade edebiliyorlar. Kimisi mesela konuşmak istemiyor, onlardan resim yoluyla anlatmasını isterim”

Erken okuryazarlık konusunda, yazı yazma bileşeninde çalışma yapmış öğretmen görüşleri:

Ö2: “Çizgi çalışmalarına dikkat ediyorum. Özellikle okul başlarında çok isteyerek yapıyorlar bunu. İlk aylarda mutlaka yaptırıyorum. Sonrasında da daha ileri seviyeler hazırlayıp onlara yönelik çalıştırıyorum. Özellikle sesleri, sayıları, rakamları yazdırmak için çalışmalar yapıyorum.”

Ö17: “Yazı çalışmaları yapıyoruz. Kalem tutma ya da başka tarz şeyler. Parmaklarıyla bir şeyin üzerine kum vs onların üzerine yazı yazmalarını sağlıyoruz.”

Tablo 4.

Okuma Yazmaya Hazırlık Eğitimi Etkinlikleri Düzenleme/Gerçekleştirmede Yaşanılan Sorunlara İlişkin Bulgular

Sorunlar	Öğretmen Kodları	Frekans
Materyal Eksikliği – Maddi İmkânsızlıklar	Ö2, Ö4, Ö13, Ö16, Ö17, Ö19	6
Öğrenci Hazırbulunuşluğu	Ö9, Ö12, Ö16, Ö17, Ö19	5
Dil Problemleri	Ö2, Ö7, Ö14, Ö18	4
Gelişimsel Özellikler	Ö5, Ö6, Ö8, Ö16	4
Kalabalık Sınıf Mevcudu	Ö13, Ö20	2
Veli Beklentisi	Ö1, Ö19	2
Öğrenci Devamsızlığı	Ö14	1
Sorun Yaşamıyorum	Ö3, Ö10, Ö11, Ö15	4
Toplam		28

Araştırmaya katılan öğretmenlerden 6’sı materyal eksikliği ve maddi imkânsızlıklar, 5’i öğrencilerin hazırbulunuşluğu, 4’ü dil problemleri, 4’ü gelişimsel özellikleri, 2’si kalabalık sınıf mevcudu, 2’si veli beklentileri, 1’i öğrenci devamsızlığı ile ilgili sorun yaşamaktadırlar. Öğretmenlerden 4’ü herhangi bir sorun yaşamamaktadır. Öğretmenlerin okuma yazmaya hazırlık eğitimi etkinlikleri gerçekleştirmede yaşadıkları sorunlara ilişkin bazı yanıtları şu şekildedir:

Ö1(Veli beklentisi): “Bazen veli beklentisini çok karşılayamıyoruz. Anasınıfında okumayı sökmemizi bekliyorlar bazen. Ama biz çocukların hazırbulunuşluğuna göre üzerine katarak gitmeye çalışıyoruz.”

Ö2 (Materyal eksikliği): “Bununla ilgili materyal, doküman çok az. Piyasada da hani bulmakta zorlanıyorum açıkçası. Bununla ilgili oyuncak veya dikkat çekici materyal bulmak zor.”

Ö8 (Gelişimsel özellikler) “Gün içerisinde, bağımsız anaokulu olduğumuz için sınıflarımızda kaynaştırma öğrencilerimiz oluyor. Kaynaştırma öğrencilerimiz için BEP hazırlıyoruz ama maalesef ki üstün yetenekli çocuklar da var sınıflarımızda. Maalesef diyorum şu anlamda; zihinsel engelli bazen çıkıyor karşımıza ama üstün yetenekli

çocuklar 60-72 ay çocukların yaptığı etkinlikleri yapmaktan çok sıkılıyorlar ve onlara farklı etkinlikler uygulamak zorunda kalıyorum.”

Ö13 (Kalabalık sınıf-Materyal): “Okul öncesi eğitimin genel sorunlarından çok farklı değil özellikle çok kalabalık sınıflarda okumaya hazırlık eğitimleri de daha zorlaşıyor. Çünkü birebir çocuklar ilgilenmemiz gereken durumlar oluyor. Özellikle sene başında küçük ince kas becerileri çok iyi değilken yani tek tek birebir ilgilenerek eğer geliştirmek istiyorum ya da gözlemlemek istiyorum. Kalabalık sınıflar küçük alanlar küçük sınıflarlar engel oluyor.”

Ö14 (Devamsızlık, Dil Problemi): “Gerçekleştirmede en büyük sorun şu an dil problemi. Bir de bizim velilerimizde yaylacılık yapanlar oluyor. Çocukları belli bir dönem okula göndermiyorlar. İlerlediğim zaman tekrar başa dönmem gerekiyor çoğu çocukla bu konuda bayağı sıkıntı yaşıyorum. Devamsızlık konusunda yani...”

Ö18 (Dil bilmemesi): “Evet meslekteki ilk yılımda özellikle dil problemi ile karşılaşmıştım iki dillilik. Yüksekova ilçesinde genellikle Kürtçe konuştukları için bu konuda çok zorlanmıştım. Onun haricinde bir sorunla karşılaşmadım şu ana kadar.

Tablo 5.

Öğretmenlerin “Okul Öncesi Dönemde Okuma Yazma Eğitimi Olmalı Mı? Olmamalı Mı?” Sorusuna Verdikleri Yanıtlara İlişkin Bulgular

	Öğretmen Kodları	Frekans
Okuma Yazma Eğitimi Olmalı	Ö9, Ö12	2
Okuma Yazma Eğitimi Olmamalı	Ö2, Ö4, Ö6, Ö7, Ö13, Ö14, Ö17	7
Okuma Yazmaya Hazırlık Eğitimi Olmalı	Ö1, Ö3, Ö5, Ö8, Ö10, Ö11, Ö15, Ö16, Ö18, Ö19, Ö20	11
Toplam		20

Tablo 5’te okul öncesi öğretmenlerinin okul öncesi dönemde okuma yazmaya hazırlık eğitimi olması/olmaması konusundaki görüşleri analiz edilmiştir. Okul öncesi dönemde okuma yazma eğitimi olması gerektiğini düşünen 2 öğretmen olduğu; okul öncesi dönemde okuma yazma eğitimi olmaması gerektiğini düşünen 7 öğretmen olduğu ve okul öncesi dönemde sadece okuma yazmaya hazırlık eğitimi olması gerektiğini düşünen 11 öğretmen olduğu saptanmıştır. Öğretmenlerin “Okul Öncesi Dönemde Okuma Yazma Eğitimi Olmalı Mı? Olmamalı Mı?” sorusuna verdiği yanıtların bazıları şu şekildedir:

Okul öncesi dönemde okuma yazma eğitimi olması gerektiğini düşünen öğretmenlerin görüşleri:

Ö12: “Çocuk için hayatın okuma-yazmadan ibaret olduğu düşünülen bir zamandayız. Hem okul öncesinin daha önem arz etmesi adına hem de çocuğun 1. sınıfa tam anlamıyla hazır olarak gitmesi adına. Benim yaşadığım bölgede özellikle Türkçe’ de sıkıntı var. Biz bunu aşıp gönderebiliyoruz ama bu seferde işte ifade etmede ve yazmada çocuklar zorlanıyor. Bir adım daha atılmış da bir sınıfa gönderilmiş gibi olur diye hissediyorum o yüzden olması gerektiğine inanıyorum.”

Okul öncesi dönemde okuma yazma eğitimi olmaması gerektiğini düşünen öğretmenlerin görüşleri:

Ö14: “Bence olmamalı çünkü biz birinci sınıfın okuma yazma bu ses temelli eğitimini detaylı bir şekilde almadığımız için çocuklara farklı ya da yanlış öğretim sağlayabiliriz. Bu da bir sınıf öğretmenine bayağı hani sil baştan başlamak çok farklıdır, sıfırdan başlamak çok farklıdır ama yanlış düzeltmek öğretmen için çok çok zordur.”

Okul öncesi dönemde okuma yazmaya hazırlık eğitimi olması gerektiğini düşünen öğretmenlerin görüşleri:

Ö20: "Okuma yazma farkındalık eğitimi olmalı. Çünkü bir anda harflerle tanışmamaları gerektiğini düşünüyorum. Harf veren öğretmenler var ben buna kesinlikle karşıyım. Ama bir kitabı okurken o kitabın adını böyle gösteriyorum. O sırada da bir okuma yazmaya farkındalık oluyor. Ben okuma yazmaya hazırlık eğitiminin gerekli olduğunu düşünüyorum."

Tablo 6.

Öğretmenlerin Erken Okuryazarlık Becerileri ile İlişkili Diğer Etkinlik Uygulamaları

	Öğretmen Kodları	Frekans
Görsel Algı	Ö1, Ö2, Ö3, Ö4, Ö5, Ö6, Ö7, Ö8, Ö11, Ö12, Ö13, Ö14, Ö16, Ö17, Ö18, Ö19, Ö20	17
İşitsel Algı	Ö1, Ö2, Ö3, Ö4, Ö5, Ö7, Ö8, Ö9, Ö11, Ö12, Ö13, Ö14, Ö15, Ö16, Ö17, Ö18, Ö19, Ö20	18
Dikkat ve Hafıza Çalışmaları	Ö2, Ö3, Ö4, Ö5, Ö6, Ö7, Ö9, Ö10, Ö11, Ö12, Ö13, Ö14, Ö15, Ö16, Ö17, Ö18, Ö19, Ö20	18
Kalem Tutma ve El Becerisi	Ö1, Ö2, Ö3, Ö4, Ö5, Ö6, Ö7, Ö8, Ö9, Ö10, Ö11, Ö12, Ö13, Ö16, Ö17, Ö18, Ö19, Ö20	18
Temel Kavram Çalışması	Ö1, Ö2, Ö3, Ö5, Ö7, Ö8, Ö10, Ö11, Ö12, Ö16, Ö17, Ö19, Ö20	13
Nefes ve Ritim Çalışmaları	Ö1, Ö2, Ö3, Ö5, Ö6, Ö7, Ö8, Ö10, Ö11, Ö12-Ö13, Ö15, Ö17, Ö18, Ö19, Ö20	16
Motivasyon Geliştirme ve Okuma Yazma Farkındalığı	Ö1, Ö2, Ö3, Ö4, Ö5, Ö6, Ö7, Ö8, Ö10, Ö12, Ö13, Ö14, Ö16, Ö17, Ö18, Ö19, Ö20	17
Toplam		117

Tablo 6'da okul öncesi öğretmenlerinin sınıflarında uyguladıkları erken okuryazarlık becerileri ile ilişkili diğer etkinlik uygulamalarına ilişkin görüşleri analiz edilmiştir. Araştırmaya katılan 20 öğretmenden 18 öğretmenin işitsel algı çalışmaları, dikkat ve hafıza çalışmaları ve kalem tutma ve el becerisi çalışmaları yaptırdığı; 17 öğretmenin görsel algı çalışmaları ve motivasyon geliştirme ve okuma yazma farkındalığı çalışmaları yaptırdığı; 16 öğretmenin nefes ve ritim çalışmaları yaptırdığı; 13 öğretmenin temel kavram çalışmaları yaptırdığı saptanmıştır. Öğretmenlerin en çok işitsel algı, dikkat ve hafıza çalışmaları, kalem tutma gibi uygulamalara yöneldiği görülürken en az yaptıklarını ifade ettikleri çalışmanın temel kavramlara yönelik olduğu tespit edilmiştir. Öğretmenlerin verdikleri yanıtlardan bazıları şu şekildedir:

Görsel algı çalışmalarına yer veren öğretmen görüşlerinden bazıları şöyledir;

Ö5: "Sınıfımda görsel algı çalışmaları yapıyoruz. İlk önce daha çok bir yazı tahtamız var yazı tahtamızda diyelim şekillerden örnek vereyim ilk önce şekilleri çizerek gösteriyoruz. Nasıl yapıldığını doğru şekil çizimini gösteriyoruz. Sonra çevrede sınıfımızın içinde bazı yerlerde bu şekilleri arıyoruz buluyoruz. Bundan hareketle görsel algıları biraz daha gelişmiş oluyor ve oradan da eğitime başladığımızda yani okuma yazmaya kalem tutarak başladığımızda daha rahat yapabiliyorlar birçok şeyi görsel olarak algıladıkları için daha iyi oluyor."

Ö2: "Oradaki sesle kitaptaki resmi, nesneyi birleştirmeleri için çalışmalar yapıyorum genelde hikâye okumalarında."

İşitsel algı çalışmalarına yer veren öğretmen görüşlerinden bazıları şöyledir;

Ö3: "Mesela en basitinden hocam, hayvan sesleri olabilir, müzik aletlerinin sesleri olabilir, bunları dinlettirip çocuklara sorular yöneltebiliyorum. "Daha önce duydunuz mu? Duymadınız mı? Bu tarz işitsel algılara da yer veriyorum ya da bir şiir olabilir, bir şarkı olabilir."

Ö17: "Evet. Yaptırmaya gayret gösteriyorum. Mesela gözlerini kapatıp sesin ne taraftan geldiğini buldurmaya çalışıyorum bir ses oluşturup. Ya da hayvan sesleri... Hani gözlerini kapattırmadan hayvan sesleri dinlettirip bunların neler olduğunu buldurmaya çalışıyorum. İu fonolojik farkındalık.... Tekrar çalışmaları yapıyoruz bu arada mesela şarkı ezberlerinde veya şarkı söylerken ben söylüyorum onlar tekrar ediyor."

Dikkat ve hafıza çalışmalarına yer veren öğretmen görüşlerinden bazıları şöyledir;

Ö7: "Yaptırıyorum, oyunlar oynatıyorum. Çocukları oturtuyorum. Bir arkadaşlarını yanına çağırıyorum. "Bak bakalım sınıfa, arkadaşlarının isimlerini hatırlıyor musun?" Hepsini beraber sayıyoruz önce çocuğu yanına almadan. Hepsini sayıyoruz. Sonra diyorum ki "Ben şimdi senin gözlerini kapatacağım ve bir arkadaşını dışarıya çıkaracağım. Kim yok? diye sana soracağım arkadaşın dışarı çıktıktan sonra... Daha sonra çocuğun gözlerini açıyoruz. "Kim yok? Tahmin et bakalım."

Ö20: "Özellikle hafıza kartlarını çok kullanıyorum. Belki bilirsiniz Meraklı Minik dergisinde hafıza kartları çıkıyor işte kediyi kediyi, aynı kedileri bulmak bu tarz hafıza çalışmaları çok yapıyoruz. Dikkat çalışması da iki resim arasındaki farkı bulmayı çok seviyorlar. Onları yaptırıyorum."

Kalem tutma ve el becerisi çalışmalarına yer veren öğretmen görüşlerinden bazıları şöyledir;

Ö1: "...Çocuğun kalemi değişik şekillerde tutmasını yanlış tutmasını engellemeye çalışıyoruz ama bazı çocuklar karakteristik kalem tutma özelliği gösterebiliyorlar bunları da çok zorlamıyoruz. Çocuğun sağ el mi sol el mi hangisini kullanacağını kendi fark etmesini bunu desteklemeye çalışıyoruz."

Ö13: "Öyle şeyler oluyor ki ilk önce parmak boyayla hangi parmakla çizmeye başlıyoruz. Ya da duvara kocaman kraft kâğıtları yapıştırıp onlar üzerinde önce çizme boyama çalışmalarına başlıyoruz. Kalem kullanmaya geçtiğimiz zamanda da yine de mümkün olduğunca renkli eğlenceli sayfalar üzerinden etkinlikler üzerinden sıkılma çocukların kalem kâğıt sıkıcı bir şey ders çalışmak sıkıcı bir şey diye algı oluşturmalarını engellemeye çalışıyorum."

Temel kavram çalışmalarına yer veren öğretmen görüşlerinden bazıları şöyledir;

Ö2: "Zıt kavramlar üzerinde çok duruyorum. Yaş grubuna göre oradan seçip hangileri uyuyorsa zaten birçoğunu bilerek geliyor öğrenciler. Daha ileri, Hani işte baş orta son gibi daha karmaşık olanları yaptırmaya çalışıyorum. Genel olarak yapıyoruz. Zaten planlarımız da her gün bir kavram yer almış oluyor. Hikâye kitaplarında var zaten bütün etkinliklerin içinde kullanıyorum."

Ö11: "Temel kavramlar yaptırıyoruz onları her ay aylık planımızda alınan kazanım ve göstergeler doğrusunda planlarımızla birlikte bire bir şekilde her ay alıyorum ve sürekli tekrarlarını yapıyorum kavramların yerleşmesi için. Sınıfta bununla ilgili oyunlar yapıyorum mesela sınıfta kırmızı nesnelere bul. Bütün çocuklar kırmızı nesne bulup geldiğinde sınıfın bir köşesinde toplayarak onları kırmızı köşesi oluşturuyoruz. Sınıfımızda sarı renkte neler var ve yaprak test gibi çalışmalarla destekliyorum süreci."

Nefes ve ritim çalışmalarına yer veren öğretmen görüşlerinden bazıları şöyledir;

Ö10: "Evet sık sık yaptırıyoruz bunu. Bu bir balon şişirme olabilir. Plastik bardağın içine doldurduğumuz taşlarla yapabiliyoruz veya kâğıt bardağın içine doldurduğumuz nohutlarla yapabiliyoruz. Evet bunlara sık sık yer veriyoruz. Bunlar ritim çalışmaları çok etkili oluyor birçok alanda."

Ö18: “Evet yaptırıyorum. Özellikle sesleri tekrar etme, aynı sesleri çıkarma, daha sonra heceleyerek söyleme, ritim tutarak sesleri söyleme çalışmaları yaptırıyorum.”

Okuma yazma farkındalığı ve motivasyon geliştirme çalışmalarına yer veren öğretmen görüşlerinden bazıları şöyledir;

Ö4: “Okuma yazma farkındalığı elbette. Yani A sesi ile başlayan neler var? Ne olabilir? Sizde bir şeyler söyleyin gibi sorularım oluyor her zaman. Motivasyon geliştirme konusunda çocuklar çok seviyorlar yani ilkokul onlar için büyük okul, büyümek, çocukken istediğimiz yegâne şeylerden bir tanesi. Çok acele ediyorlar onlar da büyüme için. “Büyük okula gitmek öğretmenim, hemen öğrenelim, şunu yapalım, böyle çalışalım, kitapta çalışalım.” Çocuklarda bu içsel olarak var. Bende bu motivasyonu arttırmak, olumlu hale getirmek, başarıya duygusu tetiklemek için etkinliklerle destek oluyorum çocuklara.”

Ö16: “Evet yapıyoruz. Yani ilkokula hazırlama sınıfındaysak eğer yani çocukların yaşı ay olarak biraz daha büyük yani birinci sınıfa gidecek şeydeyse öbür sene. Okul tanıtımı olabiliyor. Dramatizasyonlarla onu gösterebiliyoruz. Ya da yakınımızda ya da kendi bulunduğumuz okulun içinde ilkokul bünyesi varsa oraları gösterip tanıtma olabiliyor. Okuma yazma farkındalığında sesi veriyoruz, sesi tanıtıyoruz. Onları kazandırmaya çalışıyoruz.”

Tablo 7.

Öğretmenlerin Okuma Yazmaya Hazırlık Becerileri Dışında Genel Okul Olgunluğunu Destekleyen Çalışmaları

	Öğretmen Kodları	Frekans
Öz Bakım	Ö1, Ö2, Ö3, Ö4, Ö5, Ö6, Ö7, Ö8, Ö9, Ö10, Ö11, Ö12, Ö13, Ö14, Ö15, Ö16, Ö18, Ö19	18
Güven ve Bağımsız Davranış Geliştirme	Ö1, Ö2, Ö3, Ö4, Ö5, Ö6, Ö7, Ö8, Ö10, Ö11, Ö13, Ö14, Ö16, Ö15, Ö17, Ö19	16
Duyu Eğitimi	Ö1, Ö2, Ö3, Ö4, Ö6, Ö7, Ö11, Ö12, Ö13, Ö14, Ö15, Ö17, Ö18, Ö19, Ö20	15
Sosyal Duygusal Olgunluk	Ö1, Ö2, Ö3, Ö4, Ö6, Ö8, Ö10, Ö11, Ö13, Ö14, Ö15, Ö16, Ö17, Ö18, Ö19	15
Problem Çözme ve Tahmin Çalışmaları	Ö2, Ö4, Ö5, Ö7, Ö10, Ö13, Ö15, Ö16, Ö17, Ö18, Ö19, Ö20	12
Diğer	Ö3, Ö5	2

Tablo 7’de okul öncesi öğretmenlerinin sınıflarında uyguladıkları okuma yazmaya hazırlık becerileri etkinliklerine sınıflarında yer verme durumları analiz edilmiştir. Araştırmaya katılan 20 öğretmenden 12 öğretmen sınıfta problem çözme becerisi çalışması yaptırdığını, 18 öğretmen öz bakım çalışmaları yaptırdığını, 16 öğretmen güven ve bağımsız davranış geliştirme çalışmaları, 15 öğretmen duyu eğitimi, 15 öğretmen sosyal duygusal olgunluk çalışmaları yaptırdıklarını ifade etmişlerdir. Öğretmenlerin verdikleri yanıtlardan bazıları şu şekildedir:

Erken okuma yazmaya hazırlık çalışmalarından problem çözme ve tahmin çalışmalarına yer veren öğretmenlerin görüşleri

Ö13: “Deney yapılacaksa deneyin sonucunda sence ne olacak, tahmin edebilir misin gibi”

Ö17: “Hikâye ile alakalı tahminlerde bulunmalarını sağlamaya çalışıyorum. Bazen resimler gösterip “Bu resimlerde neler olmuş olabilir tahmin edebilir misiniz?” gibisinden sorular soruyorum.”

Erken okuma yazmaya hazırlık çalışmalarından özbakım çalışmalarına yer veren öğretmenlerin görüşleri

Ö9: “Kendilerinin kişiler kişisel eşyalarını düzenlemek vs. bunun gibi çalışmalar yapabiliyorlar. Lavaboya gitme gibi öz bakım becerilerini geliştirici yine kendilerinin sınıfta sorumluluk alabilecekleri şeyleri yaptırıyorum. Kendi eşyalarını toplama vesaire gibi bunun gibi bir sürü şeyler olabiliyor”

Ö19: "Deney yapmıştık bir ara işte mikrop deneyi yapmıştık hani mikroplardan nasıl korunuruz neler yapmamız gerekiyor? Öyle bir de deneyimiz olmuştu ara ve etkinliklerle bunları destekliyoruz. Özellikle el yıkamaya çok dikkat, bu konuda çocukları bayağı yönlendiririm bu şekilde yemekten önce yemekten sonra el yıkama o hijyen konularına çocukların dikkatini çekiyoruz."

Erken okuma yazmaya hazırlık çalışmalarından güven ve bağımsız davranış geliştirme çalışmalarına yer veren öğretmenlerin görüşleri

Ö7: "Özellikle güven ve bağımsız davranış geliştirmelerinde ben çok sık yer değiştiririm çocukları. Böylece başka hiç kimseye güvenmeme, başka hiç kimseye arkadaş olamama, bireysel olarak tek başınıza davranamama olmayacak."

Ö14: "Kendine güvensiz olan öğrencileri grup oluşturduğunda grup lideri yapıyorum. Ve onu destekliyorum çoğu zaman."

Erken okuma yazmaya hazırlık çalışmalarından duyu çalışmalarına yer veren öğretmenlerin görüşleri

Ö4: "Tat, doku, pütürlü, kaygan zemin materyallerimiz var bunlarla ilgili. Onlarla çalışmalar yapıyoruz. Koku çalışmaları gibi, tatla ilgili tatlı-ekşi-acı gibi. Öyle."

Ö15: "Ağacı hissetmek, elimizle dokunmak, yapraklarının hissettirmesini duymak. Bizim okulumuzda akan bir su varsa o suyun sesini duymak ya da dokunmak. Soğuk su sıcak su gibi. Çiçeklerimizi doğayı koklamak gibi duyu eğitimlerini özellikle bahçe etkinliklerinde çok fazla kullanıyoruz."

Erken okuma yazmaya hazırlık çalışmalarından sosyal duygusal olgunluk çalışmalarına yer veren öğretmenlerin görüşleri

Ö1: "Hikâye ve hikâye tamamlama etkinliklerinde drama çalışmalarında hani ucunu açık bırakma şeklinde bir olay örgüsü ortaya attığımızda, çocuğun olaya vereceği tepki vermek istediği ya da vermek istemediği tepkiler üzerinde duygusal olarak kendini tanıması, eksik ya da artı gördüklerini hissetmesini sağlıyoruz"

Ö19: "Mesela diyelim ki etkinlik yaptırıyorum öğrencimizin kalemi veya boyası eksiktir arkadaşlarından paylaşmalarını istiyorum. Paylaşmadığı anda sınıfta eğer varsa fazladan malzeme paylaşmayan arkadaşının onu alıp arkadaşına vermesini sağlıyorum."

Tablo 8.

Öğretmenlerin Okuma Yazmaya Hazırlık Eğitimi Konusunda Destek, Eğitim ve Bilgiye İhtiyaç Duyma Durumlarına İlişkin Bulgular

	Öğretmen Kodları	Frekans
Eğitim/Bilgi İhtiyacı	Ö2, Ö3, Ö4, Ö5, Ö7, Ö12, Ö13, Ö15 Ö16, Ö17, Ö18, Ö19, Ö20	13
Destek İhtiyacı	Ö1, Ö4, Ö7, Ö10, Ö11, Ö13, Ö14, Ö15, Ö17, Ö18	10

Tablo 8'de okul öncesi öğretmenlerinin "Okuma yazmaya hazırlık eğitiminde eğitim/bilgi ve destek ihtiyacı duyuyor musunuz?" sorusuna "İhtiyaç duyuyorum" yanıtını veren 17 öğretmenin ihtiyaç durumları analiz edilmiştir. Üç öğretmen (Ö6-Ö8-Ö9) "İhtiyaç duymuyorum" yanıtını verdiği için tabloya dâhil edilmemiştir. Okuma yazmaya hazırlık eğitiminde 17 öğretmenden 13'ünün eğitim ve bilgiye ihtiyaç duyduğu; 9 öğretmenin ise desteğe ihtiyaç duyduğu saptanmıştır.

Okuma yazmaya hazırlık eğitiminde eğitim ve bilgi ihtiyacı duyduğunu belirten öğretmen görüşlerinden bazıları şöyledir:

Ö2: "Evet kesinlikle ihtiyaç duyuyorum. Bu konu ile ilgili hizmet içi eğitimlerin az olduğunun farkındayım ben kendim. Şöyle üniversitede aldığımız eğitimin üstüne bir güncelleme herhangi bir şey yapılmadı şimdiye kadar. Yani hizmet içi eğitim, Zoom üzerinden bir eğitim olabilir. Bununla ilgili bir kitap basılıp bize gönderilebilir. Bununla ilgili bir eğitimci okullara yönlendirilebilir."

Ö16: "Yani bununla ilgili bir seminer olabilir, o şekilde bir destek alabiliriz. Seminer eğitimi olabilir."

Okuma yazmaya hazırlık eğitiminde destek ihtiyacı duyduğunu belirten öğretmen görüşlerinden bazıları şöyledir:

Ö1: "Materyal çok istiyorum. Görsel materyaller bu yazılıp çizilince silinebilen çocukların defalarca kullanabileceği materyaller. Ben materyal eksikliğini çok hissediyorum bir öğretmen olarak. Bunları evet temin etmeye çalışıyorum ama o bu orijinali gibi olmuyor ve fiyatları da yüksek oluyor onların ben böyle çocukların defalarca kullanabileceği ya da sınıfımda asabileceğim, sınıfımda dinletebileceğim ya materyalleri çok istiyorum. En büyük destek benim için o olur."

Ö18: "Şöyle okul öncesi eğitimde okuma yazmaya hazırlık eğitimde her zaman desteğe ihtiyaç duyulur. Sonuçta öğretmen bir yere kadardır. Onun dışında aileden destek görmezsek biz, o iş her zaman yarım kalır... Özellikle aile bu konuda bilinçlendirilirse okuma yazma becerileri kazandırma, ön becerisi kazandırma konusunda bilinçlendirilirse, aileye eğitim verilirse özellikle aileye yönelik seminerler düzenlenebilir. Bu konuda hani aileden destek yararlı olur."

4. TARTIŞMA ve SONUÇ

Araştırmada, okul öncesi öğretmenlerinin erken okuryazarlık ve okul olgunluğu konularındaki görüşleri ve uygulamaları incelenmiş, elde edilen bulgular ilgili literatür bağlamında değerlendirilmiş ve uygun öneriler geliştirilmeye çalışılmıştır. Ancak, literatürdeki çalışmaların azlığı, bu konularla ilgili kapsamlı ve derinlemesine bilgiye ulaşmada zorluk yaratmıştır. Bu durum, erken okuryazarlıkla ilgili daha fazla araştırmaya ihtiyaç duyulduğunu göstermektedir.

Araştırmada okul öncesi öğretmenlerinin yarısından fazlası okuma yazmaya hazırlık eğitimi konusunda bilgi ve uygulamalarını yeterli hissettiğini belirtmişlerdir. Yetersiz bulan öğretmenlerin bir kısmı ise gelişmeye açık olduklarını belirtmişlerdir. Korkmazhan'ın (2019) okul öncesi öğretmenlerinin okuma yazma becerilerine yönelik yaptıkları etkinliklere ilişkin değerlendirmesinde, okul öncesi öğretmenlerinin çoğunluğunun okuma yazmaya hazırlık çalışmaları için yeterli bilgi ve beceriye sahip olduklarını ifade ettiği gözlemlenmiştir. Öğretmenlerin kendilerini yeterli hissetmeleri erken okuryazarlık becerileri konusunda başarılı bulmalarından kaynaklanıyor olabilir. Bilişsel becerilerin çıktılarının somut bir şekilde görülebilmesi de öğretmenlerin motivasyonlarını artırıyor olabilir. Bunun yanında kendini yeterli görmeyen öğretmenlerin de mesleki gelişimlerinin desteklenmesi adına bu metabilşsel düşünme becerisine sahip olmaları ayrıca kıymetlidir. Eksikliklerin nerde olduğunun bilinmesi eksiklikleri gidermek için kritik öneme sahiptir.

Çalışmaya katılan öğretmenlerin erken okuryazarlık bileşenlerinden en çok yazı yazma, sözcük bilgisi ve dinlediğini anlama bileşenlerini yaptıkları saptanmıştır. Öğretmenlerin çalışmaları incelendiği zaman yazı yazma bileşeninde çizgi çalışması, sözcük bilgisinde kavram öğretimi ve dinlediğini anlama bileşeninde ise kitap okuma etkinliği yaptıkları görülmektedir. Kavram öğretimi ve kitap okuma etkinlikleri, erken okuryazarlıkta temel olan dil becerileri ve sözcük bilgisinin gelişimini desteklemektedir. Ayrıca, çizgi çalışmaları da yazma becerilerinin gelişimine katkı sağlayabilir (Hagtvet, 2000; Neuman vd., 2000; Snow vd., 1998, akt. Ergül vd., 2014). Öğretmenlerin erken okuryazarlık kapsamında yaptırdığı çalışmalara bakıldığı zaman erken okuryazarlığın önemli becerilerinden olmalarına rağmen; alfabe ve harf

bilgisi, yazı farkındalığı becerilerine daha az oranda vurgu yapıldığı görülmüştür. Bunlardan alfabe ve harf bilgisi becerilerini destekleyen çalışmaların beş öğretmen, yazı farkındalığı becerilerine yönelik çalışmaların ise sadece üç öğretmen tarafından gerçekleştirildiği gözlenmiştir. Okul öncesi kazanım göstergelerinde de ilkokula hazırlık ve erken okuryazarlık kazanımları arasında alfabe ve harf bilgisi, yazma farkındalığı becerilerine yer verilememesinden dolayı etkinliklerde bu iki beceri ile ilgili etkinlik uygulamamış olabilirler. Ayrıca okuma yazmayı öğrenerek ilkokula başlayan öğrencilerin yaşadıkları sorunlar öğretmenlerin yazı farkındalığı ve alfabe bilgisi çalışmalarından kaçınmasına neden olmuş olabilir (Aygün, 2019; Başar, 2013; Eminoğlu ve Tanrıku, 2018). Ayrıca öğretmenlerden birinin “sesi bulup, daire içine alma” ifadesini kullanması ses ve harf kavramlarının karıştırıldığını göstermektedir. Bu nedenle programlarda ses ve harf kavramlarının yerinde kullanılmasına özen gösterilmeli, hizmet içi eğitimlerde bu konu dikkate alınmalıdır.

Araştırma sonucunda elde edilen bulgulara göre, öğretmenlerin okuma yazmaya hazırlık konusunda yaşadıkları sorunlar; materyal eksikliği, dikkat odaklanma ve hazırbulunuşluk, dil problemi, gelişimsel problemler, kalabalık sınıf, maddi imkânsızlık, veli beklentisi, heceleme ve üstün yetenekli çocuklara yönelik eğitim olmaması olarak dile getirilmiştir. Sadece bir öğretmen sorun yaşamadığını söylemiştir. Dönmezler (2016)' in yapmış olduğu çalışmada okul öncesi dönemde yapılan okuma yazmaya hazırlık çalışmalarının öğretmenlerin görüşleri değerlendirildiğinde çalışmaya katılan öğretmenler yine aynı şekilde ebeveyn beklentisi, hazırbulunuşluk, kalabalık sınıf gibi sorunları dile getirmişlerdir. Parlakyıldız ve Yıldızbaş'ın (2004) öğretmenlerin okuma yazmaya hazırlık uygulamalarının ve okuma yazmaya hazırlık çalışmalarına ilişkin görüşlerinin değerlendirilmesi üzerine yapmış olduğu çalışmada öğretmenler yine aynı şekilde; kalabalık sınıf, çocukların kısa süreli dikkat süresinin olması ve ailelerin destek vermeyip ilgisiz oluşunu dile getirmişlerdir. Bazı öğretmenler ise çocukların dikkat sürelerinin desteklenmesi ve güven dolu ortam sunulması ile sorunların azalıp yok olacağını belirtmişlerdir. Dal & Bolat'ın (2017) çalışmasında, ailelerin yetersiz bilgi ve beceriye sahip olmaları, bazılarının etkinliklere fazla katılmak istemesi, bazılarının katılmak istememesi ve bazılarının da çalışmaları çocuklarıyla birlikte değil tek başlarına yapması nedeniyle sorun yaşadıkları gözlemlenmektedir. Öğretmenlerin sorunları incelendiğinde tüm sorunların öğretmenin dışındaki konulardan kaynaklandığı görülmektedir. Bu durum toplumsal, kültürel, politik ya da ekonomik nedenlerin öğretmenlerin okuryazarlık becerilerini kazandırmalarında etkisi olduğunu ve bununla birlikte öğretmenlerin bu dışsal problemlere uygun çözüm önerisini geliştirebilecek stratejiyi geliştirmekte zorlandıklarını da göstermektedir.

Bu çalışmada 7 öğretmen okul öncesi dönemde okuma yazma eğitimi olmaması gerektiği yönünde görüş bildirmiştir. 11 öğretmen okuma yazmaya hazırlık eğitimi olması gerektiğini; 2 öğretmen ise okuma yazma eğitimi olması gerektiğini ifade etmiştir. Genç Ersoy (2021) da yapmış olduğu çalışmada benzer bulgular elde etmiştir. Okul öncesi öğretmenlerinin erken okuryazarlık eğitimine ait esnek bir görüşe sahip olduğu, bu konuyu destekledikleri sonucuna varmıştır. Araştırmada ek olarak öğretmenler erken okuryazarlık eğitiminin sadece okulda değil evde ailelerin de desteklemesi görüşünü savunmuşlardır. Ancak, Bircan'ın (2019) yaptığı çalışmada da okul öncesi öğretmenleri okul öncesi dönemde okuma yazma eğitimi olmamalı görüşünü belirtmişlerdir. Öğretmenlerin erken çocukluk eğitiminde okumaya yazma öğretim çalışmalarına yer vermemesinin sebebi okul öncesi eğitim programında yer almamasından kaynaklanmış olabilir. Programda açık olarak “Programda okuma ve yazma öğretimi yoktur. Harfleri göstermek ve harfleri yazdırmak da yoktur.” şeklinde bir ifade vardır (MEB, 2013, s. 44). Ayrıca okul öncesi dönem sosyal, bilişsel duygusal ve dil gelişiminin desteklenmesi ve öz bakım becerilerinin geliştirilmesi için kritik öneme sahip bir dönemdir. Bu durum halihazırda olan programın yoğun olmasına neden olmaktadır. Okuma yazmanın öğretimi ise birinci sınıfa ertelendiğinde sorun yaratacak derecede bir kritiklik yaratmadığından ilkokula bırakılması düşüncesi yaygındır. Okul öncesi dönemde eğitimin gelişim için kritik olan alanlarda yoğunlaşması, kritik öneme sahip olmayan öğretilerin ise ertelenebileceği görüşü bu nedenle yaygın olabilir. Öğretmenler okuma yazma eğitimi vermek istememelerinin diğer bir nedenini de okuma yazma eğitimi vermek için aldıkları gerekli eğitimi almamaları olarak belirtmişlerdir. Okul öncesi

öğretmenlerinin okuma yazmaya hazırlık çalışmalarını destekleyip uygulaması da 2013 programının 4 amacından biri olan “Onları ilkökula hazırlamak” amacına yönelik plan ve program uygulamasından kaynaklanmış olabilir. (MEB, 2013, s. 10).

MEB (2013: s. 45) Okul Öncesi Eğitim Programı’nda “Okuma Yazmaya Hazırlık Etkinliği” başlığı altında “ilkokula hazırlıkta temel olan beceriler” olarak ifade edilen çalışmalar görsel algı, işitsel algı/fonolojik farkındalık, temel kavram, dikkat ve hafıza, problem çözme ve tahmin kalem kullanma ve el becerisi, güven ve bağımsız davranış geliştirme, öz bakım becerilerini geliştirme, duyu eğitimi, sosyal ve duygusal olgunluk geliştirme, okuma yazma farkındalığı ve motivasyon geliştirme, nefes ve ritim çalışmalarıdır. Araştırmada erken okuryazarlıkla ilişkili olan diğer etkinlik uygulamalarını öğretmenlerin birçoğunun gerçekleştirdiği sonucuna ulaşılmıştır. Buna göre sırasıyla işitsel algı, dikkat ve hafıza çalışmaları, kalem tutuma ve el becerisi çalışmaları ($f=18$), görsel algı ve motivasyon geliştirme ve okuma yazma farkındalığı çalışmaları ($f=17$), nefes ve ritim çalışmaları ($f=16$) ve temel kavram çalışmaları ($f=13$) öğretmenler tarafından uygulanan etkinliklerdir. Alanyazında da bu sonuçlara benzer çalışmalar bulunmaktadır; (Ergül vd., 2016) tarafından yapılan çalışmada kavram öğretimi ve çizgi çalışmalarının öğretmenler tarafından sıklıkla yapılan uygulamalar olduğu saptanmıştır. Bu çalışmada erken okuryazarlıkla ilişkili olan etkinlik uygulamalarından temel kavramlar çalışmalarını öğretmenler tam olarak anlaşılması sebebiyle diğer etkinlik uygulamalarından daha az tercih edildiği düşünülmektedir. Öğretmenler kavram çalışmalarını erken okuryazarlık bağlamında değerlendirmiş olabilirler. Araştırmaya paralel olarak Karadağ vd., (2023) tarafından yapılan araştırmada öğretmenlerin okuma yazmaya hazırlık çalışmalarında; dikkat ve hafıza, görsel algılama, bedensel hazırbulunluşluluk, Türkçeyi doğru kullanım, problem çözme, kendini sözel ifade etme, başkalarıyla ilişkileri yönetebilme ve sesleri ayırt edebilmeye yer verdiği görülmüştür. Çocukların farklı öğrenme stratejilerine uygun çeşitli yöntemler sunularak daha kalıcı öğrenmenin ve çocukların aktif rol aldığı erken okuryazarlık çalışmalarının yapıldığı görülmektedir.

Çalışmaya katılan öğretmenlerin öz bakım, güven ve bağımsız davranış geliştirme, duyu eğitimi, sosyal duygusal olgunluk, problem çözme ve tahmin çalışmalarını genel olarak okul olgunluğu kapsamında değerlendirdikleri görülmüştür. Ayrıca öğretmenlerin etkinliklere yer verme sıklıkları sırasıyla öz bakım ($f=18$), güven ve bağımsız davranış geliştirme ($f=16$), duyu eğitimi ($f=15$), sosyal duygusal olgunluk ($f=15$), problem çözme ve tahmin çalışmaları ($f=12$) dir. Altun vd., (2014: s. 246) çalışmasında 2006 36–72 Aylık Çocuklar İçin Okul Öncesi Eğitim Programı’nu değerlendirirken okuma yazmaya hazırlık çalışmalarında belirtilen bu maddelerin bir kısmının ilkökula hazırlık ile ilgili çalışmalar olduğunu belirtmiştir. Bolat (2019) da okuma yazmaya hazırlık çalışmaları kapsamında öğretmenlerin çalışmalarını incelediği araştırmasında öğretmenlerin okuma yazmaya dair en az uyguladığı etkinliklerin sırasıyla güven ve bağımsız davranış geliştirme ve problem çözme etkinlikleri olduğu bulgusuna ulaşmıştır. Bu bilgiler değerlendirildiğinde programda “Okuma Yazmaya Hazırlık Etkinliği” başlığı altında “ilkokula hazırlıkta temel olan beceriler” olarak ifade edilen becerilerin kafa karışıklığına neden olduğu sonucuna varılmıştır.

Bu araştırmada okul öncesi öğretmenlerinin yarısından fazlası eğitime ve güncel bilgilere ihtiyacı olduğunu ifade etmiştir. Aynı zamanda okul öncesi öğretmenlerinin %41'inin materyal eksikliği, ebeveyn desteği görememe ve teknoloji kullanımı alanlarında desteğe ihtiyacı olduğu görülmüştür. Bircan (2019) yaptığı araştırmada ise okul öncesi öğretmenlerinin çoğunluğu okul öncesi öğretmenliği lisans programında zorunlu olarak okuma yazmaya hazırlık dersi olması gerektiği görüşünü bildirmiştir. Akyol vd., (2020) çalışmasında okul öncesi öğretmenlerine ses bilgisel farkındalık bilgi ve beceri düzeyini geliştirmeye yönelik eğitim ve koçluk içeren bir mesleki gelişim programı uygulayarak programın okul öncesi öğretmenlerinin ses bilgisel farkındalık bilgi ve beceri düzeyleri üzerinde anlamlı bir etkisi olduğunu bulmuştur. Çalışma öğretmenlerin güncel bilgilere ve daha az materyal ve teknolojik desteklerle nasıl etkinlikler yapabileceklerine dair uygulamalara ihtiyaçları olduğunu göstermektedir. Bunun yanında velilere eğitim verilmesinin erken okuryazarlık becerilerini desteklemekte fayda sağlayacağı düşünülmektedir.

5. ÖNERİLER

- Öğretmenlerin becerilerin bir kısmını ilkokula hazırlık bir kısmını ise okuma yazmaya hazırlık bağlamında değerlendirdiği görülmüştür. Bu nedenle yeni yapılacak programlarda bu çalışmalarla okuma yazma etkinliklerinin nasıl yapılabileceği programda daha detaylı olarak anlatılabilir, programda konuyla ilgili etkinlik önerilerine yer verilebilir, ya da ilkokula hazırlık ile ilgili olan beceriler “Okuma Yazmaya Hazırlık Etkinliği” başlığında değil ilgili başlığın altında yer alabilir.
- Okul öncesi öğretmenlerinin bilgi ve beceri düzeylerini destekleyici okuma yazmaya hazırlık eğitimi konusunda güncel hizmet içi eğitimler ve çalışmalar düzenlenebilir. Lisans eğitimleri güçlendirilebilir.
- Okul öncesi öğretmenlerinin okuma yazmaya hazırlık konusunda mesleki gelişimlerinin devamlılığını sağlamak için Millî Eğitim Bakanlığı ve üniversiteler tarafından çalışmalar planlanabilir.
- Öğretmenlerin kavram yanılgılarını giderebilecekleri eğitimler düzenlenebilir.
- Güncellenen okul öncesi eğitim programları bağlamında uygulamaya yönelik öğretmen görüşleri yeniden değerlendirilebilir.
- Daha geniş bir örnekleme, sınıf gözlemlerine dayanan çalışmalar yapılabilir.

Kaynakça/Reference

- Atış Akyol, N., Parpucu, N. & Erken, NS (2020). İlkokul hazırlıklarına ilişkin okul öncesinde ve birinci sınıf öğretmenleri ile öğretmen adaylarının görevlendirildiği öğrenildi. *Erken Çocukluk Çalışmaları Dergisi*, 4(2), 117-136. <https://doi.org/10.24130/eccd-jecs.1967202042281>
- Altınkaynak, Ş. Ö., & Akman, B. (2016). Aile temelli okuma yazmaya hazırlık programının çocukların okuma yazmaya hazırlık becerilerine etkisi. *Eğitim ve Bilim*, 41(186), 185-204. <https://doi.org/10.15390/EB.2016.671>
- Altınkaynak, Ş. Ö. (2019). Okul öncesi dönemde erken okuryazarlık becerilerinin gelişimi. *Dumlupınar Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Dergisi*, 3(1), 37-49.
- Altun, D. & Tantekin Erden, F. (2016). Okul öncesi öğretmen adaylarının erken okuryazarlık ile ilgili görüşleri ve staj uygulamaları. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi (KEFAD)*, 17(1), 241-261.
- Altun, S. A., & Şimşek Çetin, Ö. & Bay, D. N. (2014). Okuma yazmaya hazırlık çalışmalarına yönelik öğretmen görüşleri. *Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 7(1).
- Arıkan, Z., Şahan, A. K., & Mutlu, A. (2020). Bebeklik Döneminde Gelişim Parametreleri ve Oral Motor Gelişimin İncelenmesi. *Türkiye Klinikleri J Pediatr*, 29(1), 27-38. <https://doi: 10.5336/pediatr.2019-70263>
- Aygün, H. E. (2019). Okuma-Yazma Bilerek İlkokula Başlayan Öğrencilerin Akademik ve Sosyal Gelişimlerinin Öğretmen Görüşlerine Göre İncelenmesi. *Ana Dili Eğitimi Dergisi*, 7(3), 663-687. <https://doi.org/10.16916/aded.565222>
- Başar, M. (2013). Okuma yazma öğrenerek ilkokula başlayan çocukların karşılaştıkları sorunların değerlendirilmesi. *EKEV Akademi Dergisi*, (56), 275-294.
- Bayraktar, V. (2018). Okul Öncesi Dönemdeki Çocukların Yazı Farkındalığı Becerilerinin Gelişiminde Etkileşimli Kitap Okumanın Önemi. *Çocuk ve Gelişim Dergisi*, 1(1), 31-41. <https://doi.org/10.36731/cg.418408>
- Bircan, E.E. (2019). *Okul öncesi öğretmenlerinin okuma-yazma becerisinin gelişimine yönelik rolleri ve uygulamalarının incelenmesi*. [Yüksek lisans tezi]. Başkent Üniversitesi.
- Bolat, E. Y., & Dal, S. (2017). Okul Öncesi Eğitimde Okuma Yazmaya Hazırlık Çalışmalarında Aile Katılımına İlişkin Öğretmen Görüşleri. *Anadolu Eğitim Liderliği ve Öğretim Dergisi*, 5(2), 42-62.
- Bracken, S. S., & Fischel, J. E. (2008). Family reading behavior and early literacy skills in preschool children from low-income backgrounds. *Early Education and Development*, 19(1), 45-67.
- Büyüköztürk, Ş., Kılıç Çakmak, E., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş. & Demirel, F. (2020). *Eğitimde Bilimsel Araştırma Yöntemleri*. Pegem Akademik Yayıncılık.
- Canbulat, T., & Kırıktaş, H. (2016). İlkokula hazırbulunuşluk ölçeği'nin geliştirilmesi: Geçerlik ve güvenilirlik çalışması. *Academia Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 1(1), 26-35.
- Çalış, E. S. & Gök, N. F. (2020). 2010-2019 yılları arasında erken okuryazarlık alanında yapılan lisansüstü tezlerin incelenmesi. *Okuma Yazma Eğitimi Araştırmaları Dergisi*, 8(2), 152-167. <https://doi.org/10.35233/oyea.765181>
- Çetin, A. (2019). *Erken Okuryazarlık Becerileri Eğitim Programının Erken Okuryazarlık ve Erken Matematik Becerileri Üzerine Etkisinin İncelenmesi* [Doktora tezi]. Hacettepe Üniversitesi.
- Delican, B. (2018). *Okuma yazmaya hazırbulunuşluğu belirleme aracının geliştirilmesi*. [Yüksek lisans tezi]. Gazi Üniversitesi.
- Dönmezler, E. (2016). Okul öncesi dönemde uygulanan okuma yazmaya hazırlık çalışmalarının öğretmen görüşlerine göre incelenmesi. *Turkish Journal of Primary Education*, 1(1), 42-53.
- Elter, Ç. (2021). *Okul öncesi dönemdeki 60-72 aylık çocukların okul olgunluğu ile fiziksel ve duygusal gelişimi arasındaki ilişkinin incelenmesi*. [Yüksek lisans tezi]. İstanbul Gelişim Üniversitesi.
- Eminoğlu, N., & Tanrıku, H. (2018). Okuma yazma öğrenerek ilkokula başlamış öğrencilerin karşılaştıkları sorunların öğretmen ve veli gözüyle değerlendirilmesi. *Okuma Yazma Eğitimi Araştırmaları*, 6(2), 56-69.

- Ergül, C., Karaman, G., Akoğlu, G., Tufan, M., Sarıca, A. D. & Bahap Kudret, Z. (2014). Okul öncesi öğretmenlerinin erken okuryazarlık kavramına ilişkin bilgi düzeyleri ve sınıf uygulamaları. *İlköğretim Online*, 13(4), 1449-1472. <https://doi.org/10.17051/fo.2014.71858>
- Genç Ersoy, B. (2021). Erken okuryazarlığın ve okuma yazmanın okul öncesi dönemde kazandırılmasına ilişkin paydaş görüşleri. *Eğitimde Nitel Araştırmalar Dergisi*, 25, 263- 294. <https://doi:10.14689/enad.25.11>
- Gesell, A. (1928). *Infancy and human growth*. Macmillan.
- Görmez, E. (2007). *İlköğretim birinci sınıf öğrencilerinin okul olgunluğu ve matematik hazırbulunuşluk düzeyleri*. [Yüksek lisans tezi]. Osmangazi Üniversitesi.
- Güler, D.S (2001). 4-5 ve 6 yaş okul öncesi eğitim programlarının değerlendirilmesi. [Doktora tezi]. Ankara Üniversitesi.
- Justice, L. M., & Ezell, H. K. (2004). Print referencing: An emergent literacy enhancement strategy and its clinical applications. *Language, Speech, and Hearing Services in Schools*, 35(2), 185-193. [https://doi.org/10.1044/0161-1461\(2004/018\)](https://doi.org/10.1044/0161-1461(2004/018))
- Karaayvaz, S. (2022). Okul Olgunluğu: Okul Başarısında Ebeveynlerin Rolü. *Türkiye Klinikleri Social Pediatrics-Special Topics*, 3(3), 98-101.
- Karadağ, M., Acar, E. A., & Erbaş, Y. H. (2023). Okul Öncesi Öğretmenlerinin Okuma Yazmaya Hazırlık Çalışmalarındaki Yeterlikleri ve Uygulamaları. *Academia Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 8(2), 122-148. <https://doi.org/10.53506/egitim.1331789>
- Karaman, G. (2013). *Erken Okuryazarlık Becerilerini Değerlendirme Aracının Geliştirilmesi, Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması* [Doktora tezi]. Gazi Üniversitesi.
- Kargın, T., Güldenöğlü, B. & Ergül, C. (2017). Anasınıfı çocuklarının erken okuryazarlık beceri profili: Ankara örneklemini. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Özel Eğitim Dergisi*, 18(1), 61-87. <https://doi:10.21565/ozelegitimdersi.299868>
- Kargın, T., Ergül, C., Büyüköztürk, Ş. & Güldenöğlü, B. (2015). Anasınıfı çocuklarına yönelik Erken Okuryazarlık Testi (EROT) geliştirme çalışması. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Özel Eğitim Dergisi*, 16(03), 237-270. <https://doi.org/10.21565/auebfoed.12068>
- Kılınççı, E. & Bayraktar, A. (2021). Okul öncesi sınıflarındaki erken okuryazarlık materyalleri ve öğretmen uygulamaları. *Pegem Eğitim ve Öğretim Dergisi*, 11(1), 2021, 447-478. <https://doi:10.14527/pegegog.2021.012>
- Korkmazhan, S. (2019). *Okul öncesi öğretmenlerinin okuma yazma becerilerine yönelik yaptıkları etkinliklere ilişkin görüşlerinin değerlendirilmesi*. [Yüksek lisans tezi]. Doğu Akdeniz Üniversitesi.
- Kuru, N. Koç Tüylü, D. (2019). *İlkokula Hazırlıkta Erken Okuryazarlık Eğitimi*. Ö. Polat (Ed.), *Okula Uyum ve Erken Okuryazarlık Eğitimi içinde* (s. 141-164). Anı Yayıncılık.
- Kuşdemir, K. (2024). *Okul öncesi çocuklarda erken okuryazarlığa ilişkin motivasyonel inancın gelişimi*. [Yüksek lisans tezi]. Balıkesir Üniversitesi.
- Lonigan, C. J., & Shanahan, T. (2009). Developing early literacy: Report of the National Early Literacy Panel. Executive summary. A Scientific synthesis of early literacy development and implications for intervention. National Institute for Literacy.
- MEB. (2013). *Okul öncesi eğitim programı*. Millî Eğitim Bakanlığı Yayını.
- Miles, M. B. & Huberman, A. M. (1994). *Qualitative data analysis : anexpanded sourcebook* (2nd Edition). Calif. : SAGE Publications.
- Mills, H., & Clyde, J. A. (1991). Children's success as readers and writers: it's the teacher's beliefs that make the difference. *Young Children*, 46(2), 54-59.
- Nielsen, D. C. & Monson, D. L., (1996). Effects of Literacy Environment on Literacy Development of Kindergarten Children. *The Journal of Educational Research* 89(5):259-271. <https://doi:10.1080/00220671.1996.9941327>

- Oktay, A. & Polat Unutkan, Ö. (2003). İlköğretime hazır oluş ve okul öncesi eğitimle ilköğretimin karşılaştırılması. M, Sevinç (Ed.), *Gelişim ve eğitimde yeni yaklaşımlar* içinde (s. 145-153). Morpa Kültür.
- Özbay, Ö. (2019). *Köy ve Kentte Ana Sınıfına Devam Eden Çocukların Erken Okuryazarlık Becerilerinin Değerlendirilmesi* [Yüksek lisans tezi]. Gazi Üniversitesi.
- Öztürkçe, A. (2020). *48-72 Aylık Çocukların Zihin Kuramı ve Erken Okuryazarlık Becerileri Arasındaki İlişkisinin İncelenmesi* [Yüksek lisans tezi]. Marmara Üniversitesi.
- Parlak, B. & Yıldızbaş, F. (2004). *Okulöncesi eğitimde öğretmenlerin okuma yazmaya hazırlık çalışmalarına yönelik uygulamalarının ve görüşlerinin değerlendirilmesi*. İnönü Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, XIII. Ulusal Eğitim Bilimleri Kurultayı.
- Parpucu, N. (2020). *Sesbilgisel farkındalık mesleki gelişim programı'nın okul öncesi öğretmenleri ve çocukları üzerindeki etkisi*. [Yüksek lisans tezi]. Hacettepe Üniversitesi.
- Polat, Ö. (2018). Okul Öncesi Eğitim Programlarında İlkokula Hazırbulunuşluğun Değerlendirilmesi. A. Oktay (Ed.) *İlköğretime hazırlık ve ilköğretim programları* içinde (s. 154-178). PegemA Yayıncılık.
- Sezgin Yalçıntaş, E., Ulus, L. & Aksoy, B. A. (2019). Okul Öncesi Eğitim Öğretmenlerinin Erken Okur Yazarlıkla İlgili Sınıf İçi Uygulamalarının İncelenmesi. *Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 19(3), 1128-1146. <https://doi.org/10.17240/aibuefd.2019.19.47159-470780>
- Şimşek, H. & Yıldırım, A. (2020). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*. Seçkin Yayıncılık.
- Taşer, S. (2012). *Konuşma Eğitimi*. Pegasus Yayınevi.
- Teale, W., & Yokota, J. (2000). Beginning reading and writing: Perspectives on instruction. *Beginning reading and writing: Language and literacy series*, 3-21.
- Turan, F. & Akoğlu, G. (2011). Okul öncesi dönemde sesbilgisel farkındalık eğitimi. *Eğitim ve Bilim*, 36(161), 64-75.
- Tracey, D. H., & Morrow, L. M. (2006). *Lenses on reading: An introduction to theories and models*. Guilford.
- Uyanık Balat, G. (2010). İlköğretime hazırbulunuşluğun değerlendirilmesi. A, Oktay (Ed.), *İlköğretime Hazırlık ve İlköğretim Programları* içinde (s. 159-183). Pegem Akademi.
- Uyanık, Ö. & Kandır, A. (2010). Okul öncesi dönemde erken akademik beceriler. *Kuramsal Eğitimbilim Dergisi*, 3(2), 118-134.
- Wake, G.D. & Benson, T.R. (2016). Preschool literacy and the common core: a professional development model. *Journal of Education and Learning*, 5(3), 236-251. doi:10.5539/jel.v5n3p236
- Whitehurst, G. J., & Lonigan, C. J. (1998). Child development and emergent literacy. *Child development*, 69(3), 848-872.
- Yalavaç, N. (2020). *Etkileşimli kitap okumanın erken okuryazarlık becerilerine etkisi*. [Yüksek lisans tezi]. İnönü Üniversitesi.
- Yalçın, H. (2022). Bir araştırma deseni olarak fenomenoloji. *Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 22(Özel Sayı 2), 213-232. <https://doi.org/10.18037/ausbd.1227345>

EXTENDED ABSTRACT

1. INTRODUCTION

Early literacy experiences during the preschool period influence the future literacy profiles of children (Justice and Sofka, 2014; Whitehurst and Lonigan, 1998; as cited in Kuru and Koç Tüylü, 2019; Turan and Akoğlu, 2011). There are certain prerequisite skills that children need to acquire to become literate. Even though different concepts have been used throughout history, these skills are currently referred to as early literacy skills (Karaman, 2013). Uyanık and Kandır (2010) categorized the early literacy skills found in the preschool education program as "verbal language skills, general cultural knowledge, writing awareness, alphabet knowledge, phonological awareness, and pre-writing studies." However, in the literature, early literacy skills are also classified as "phonological awareness, writing awareness, letter knowledge, word knowledge, understanding what is heard" (Bracken, Fischel, and Spira, 2005; as cited in Enerem, 2018). The lack of support for pre-school children's early literacy skills can lead to difficulties in their acquisition of reading and writing skills in the future. Hence, there needs to be activities in the pre-school curriculum that support early literacy skills (Yalçıntaş Sezgin, Ulus & Aksoy, 2019). In pre-school institutions, pre-school teachers play a significant role in planning materials, activities and stimuli for creating a qualitative classroom environment for early literacy skills (Kılınççı & Bayraktar, 2021). Since pre-school teachers have the opportunity to provide children with literacy and meaningful language experiences every day, they are an indispensable component for supporting early literacy skills (Wake & Benson, 2016). According to IRA and NAEYC, "Pre-school teachers have the responsibility based on the most current professional knowledge and research to support children's literacy development." (Genç Ersoy, 2021). In studies conducted with pre-school teachers, it is thought that the fact that teachers do not take an independent course on early literacy in their undergraduate education can lead to insufficiency in their knowledge levels and applications. Also, a limited section is allocated for early literacy in the Ministry of National Education Pre-School Education Program, and suggestions are made for preparing for primary school without making a distinction between early literacy and school readiness/school maturity under the heading of reading and writing preparation activities. Researchers think that this situation in the program can create difficulty for pre-school teachers in understanding and applying early literacy and school maturity studies. In this context, in the research, the preparation for reading and writing studies of pre-school teachers will be examined with the dimensions of early literacy and school readiness/school maturity, and the opinions of the teachers about preparation for reading and writing will be determined.

2. METHOD

The objective of this study is to explore the perspectives and methodologies of preschool educators concerning early literacy and school preparedness. Therefore, the interview technique from qualitative research methods was used in this study. The study was designed in a phenomenological pattern. In the phenomenological design, the researcher analyzes people's experiences about a phenomenon (Yalçın, 2022). The study group of this research consists of 20 preschool teachers who have worked with the 60-72-month-old group for at least a year, determined by convenience and criterion sampling methods from Istanbul, Siirt, Aydın, Hakkari, Diyarbakir, Van, Adana, Zonguldak and Tekirdag provinces. In the research, the criterion sampling and convenience sampling methods from purposive sampling methods were used. The criterion of this research has been determined as 'having worked with the age of 6 for at least 1 year', prepared by the researchers. The data for this research were gathered through the utilization of a semi-structured interview form, designed by the researchers, which included inquiries concerning early literacy and school readiness. The first part of the form determines the personal information of preschool teachers (length of time in the profession, the number of children in the class, the university they graduated from, the city-district where the school is located, the type of school); the second part contains questions aimed at determining the views and practices of preschool teachers on early literacy and school readiness. The data for the research were gathered during the spring semester of the 2020-2021 academic year. The appropriate time for the teachers in the study group was determined, and teachers were

interviewed over the Zoom application online. With the consent of the participants, an audio and video recording of the interview was taken for later analysis. The questions in the form were projected onto the screen by the researcher with a PowerPoint slide. The researcher conveyed the purpose of the research, the information, and the information of the researchers. Then, semi-structured interview questions were asked to the participants. The time for teachers to answer the personal information form on the form and the questions prepared for the research ranges from 20 to 40 minutes. The data was analyzed using content analysis. While performing content analysis, a coding list was first created by scanning the related literature. Then, the interviews were decrypted and read repeatedly, and necessary codings were made. The views of the teachers were analyzed according to these codings. During the data analysis, whether there were similarities and differences was focused on. The study also includes direct quotations to reflect the perspectives of the teachers interviewed and to depict the described situation more vividly in the reader's mind. For research reliability, the reliability coefficient suggested by Miles and Huberman (1994) was used (R (Reliability) = N_a (Agreement) / N_a (Agreement) + N_d (Disagreement)) This coefficient was found to be 90.25%.

3. FINDINGS, DISCUSSION AND RESULTS

Findings obtained from the analysis of the data are shared according to; the evaluation of knowledge-application competencies on preparatory education for literacy, teacher views on early literacy studies, problems experienced in organizing/implementing preparatory education for literacy activities, responses to the question "Should There Be Literacy Education in Preschool Period? Or Shouldn't There Be?", other activity practices related to early literacy skills, studies supporting general school maturity other than early literacy preparation skills, and the needs of teachers for support, training, and information on literacy preparation education. It has been found that the teachers who participated in the study most often instructed writing, word knowledge, and understanding what is listened to, among early literacy components. When the teachers' studies are examined, it is seen that they have line work in the writing component, concept teaching in word knowledge, and book reading activity in understanding what is being listened to. Despite being important skills of early literacy, when looking at the studies carried out by teachers within the scope of early literacy, it is seen that less attention is paid to alphabet and letter knowledge, writing awareness skills. According to the findings obtained as a result of the research, the problems teachers face regarding literacy preparation are expressed as; lack of material, attention focusing and readiness, language problem, developmental, crowded class, financial impossibility, parental expectation, syllabication, and the lack of education for gifted children. In this research, 7 teachers expressed the opinion that there should not be literacy education in the preschool period. 11 teachers stated that there should be literacy preparation education; 2 teachers expressed that there should be literacy education. It was observed that teachers evaluate some of these skills in the context of preparation for primary school and some in the context of literacy preparation. Therefore, in new programs, how these studies and reading-writing activities can be done can be explained more detailed in the program, activity suggestions related to the subject can be included in the program, or the skills related to preparation for primary school can be placed under the relevant title, not under the title "Literacy Preparation Activity". Current in-service trainings and studies on literacy preparation education that support the knowledge and skill levels of preschool teachers can be organized.

The reason why teachers do not include reading and writing instruction activities in early childhood education might be due to the absence of such content in the preschool education curriculum. The program explicitly states, "The program does not include reading and writing instruction. It also does not include showing letters and having students write letters." (MEB, 2013, p. 44). The support and implementation of preparatory activities for reading and writing by preschool teachers might stem from the objective of "preparing them for primary school," which is one of the four goals of this program (MEB, 2013, p. 10). Additionally, the exclusion of alphabet and letter knowledge, as well as writing awareness skills, from the early literacy outcomes in preschool achievement indicators might result in the omission of these two skills in activities. Teachers might also feel inadequate due to large class sizes, insufficient learning spaces, lack

of materials in schools, developmental and financial deficiencies resulting from the demographic structure of the school, and the absence of an enriched educational program.

ARAŞTIRMANIN ETİK İZİNİ

Bu çalışmada “Yükseköğretim Kurumları Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Yönergesi” kapsamında uyulması gerektiği belirtilen tüm kurallara uyulmuştur. Yönergenin ikinci bölümü olan “Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiğine Aykırı Eylemler” başlığı altında belirtilen eylemlerden hiçbiri gerçekleştirilmemiştir.

Etik kurul izin bilgileri

Etik değerlendirmeyi yapan kurul adı: Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimler Enstitüsü Araştırma ve Yayın Etik Kurulu

Etik değerlendirme kararının tarihi:12.01.2022

Etik değerlendirme belgesi sayı numarası:215787

ARAŞTIRMACILARIN KATKI ORANI

Araştırmacılar araştırmaya eşit oranda katkı sunmuştur.

Yazar 1: Araştırmanın tasarlanması, İngilizce özet ve genişletilmiş özet, giriş ve tartışma bölümlerinin yazılması, öğretmen görüşmelerinin yazıya dökülmesi, makalenin genel düzenlemeleri.

Yazar 2: Araştırmanın tasarlanması, özet, giriş ve bulgular bölümünün yazılması, öğretmen görüşmelerinin yazıya dökülmesi, makalenin genel düzenlemeleri.

Yazar 3: Araştırmanın tasarlanması, öğretmen görüşmelerinin gerçekleştirilmesi, öğretmen görüşmelerinin yazıya dökülmesi, makalenin genel düzenlemeleri, güvenilirlik hesaplamaları.

Yazar 4: Araştırmanın tasarlanması, öğretmen görüşmelerinin gerçekleştirilmesi, öğretmen görüşmelerinin yazıya dökülmesi.

Yazar 5: Araştırmanın tasarlanması, öğretmen görüşmelerinin yazıya dökülmesi, tablo düzenlemeleri.

Yazar 6: Araştırmanın tasarlanması, danışmanlık, kodlamaların belirlenmesi, makalenin genel düzenlemeleri.

ÇATIŞMA BEYANI

Araştırmada herhangi bir kişi ya da kurum ile finansal ya da kişisel yönden bağlantımız yoktur. Araştırmada çıkar çatışması bulunmamaktadır.